

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.

Andra Kammaren.

N:o 6.

Tisdagen den 11 februari

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 3 och 4 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen
angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Kristinehamns hospital för Vermlands läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka; och
med förslag till förordning angående blindundervisningen;
beslöt kammaren öfverlemna dessa propositioner till behandling af statsutskottet.

§ 3.

Föredrogos med blefvo ånyo bordlagda:
statsutskottets utlåtanden n:is 13 och 14; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 5 och 6.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *R. Eklundh* från Lund under fyra dagar från och med morgondagen.

§ 5.

Justerades ett protokollutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 12 februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 dennes.

§ 2.

Vid härefter anställda val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom af sex suppleanter för desse valmän utsågos:

till valmän:

herr	<i>Folke Andersson</i>	med	186	röster,
"	<i>J. Johansson</i> i Noraskog	"	186	"
"	<i>J. Andersson</i> i Tenhult	"	139	"
"	<i>J. Andersson</i> i Lysvik	"	139	"
"	<i>M. Andersson</i> i Löthult	"	139	"
"	<i>P. Andreasson</i>	"	139	"
"	<i>M. Arhusiander</i>	"	139	"
"	<i>G. F. Berndes</i>	"	139	"
"	<i>J. Ericsson</i> i Norrby	"	139	"
"	<i>C. Falk</i>	"	139	"
"	<i>C. G. Grundell</i>	"	139	"
"	<i>A. H. Göthberg</i>	"	139	"
"	<i>C. E. Johansson</i> i Barga	"	139	"
"	<i>J. M. Johansson</i> i Mellbyn	"	139	"
"	friherre <i>G. Lagerbring</i>	"	139	"
"	<i>G. Liljenroth</i>	"	139	"
"	<i>H. H. Lillichöök</i>	"	139	"
"	<i>J. G. Nyström</i>	"	139	"
"	<i>C. T. Odhner</i>	"	139	"
"	<i>A. Olsson</i> i Fyllered	"	139	"
"	<i>G. Thestrup</i>	"	139	"
"	<i>E. Wijk</i>	"	139	"
"	<i>A. Wiklund</i>	"	139	"
och	" <i>E. A. Zotterman</i>	"	139	"

Närmast i röstetal kommo herrar *H. Andersson* i Nöbbelöf, *J. Bromée* m. fl., hvardera med 47 röster;

till *suppleanter* :

herr	<i>J. Svensson</i> från Stockholm	med 141 röster,
”	<i>H. Ahrenberg</i>	” 129 ”
”	<i>J. Nilsson</i> i Skrafvelsjö	” 129 ”
”	<i>O. H. Ström</i>	” 128 ”
”	<i>A. V. M. Natt och Dag</i>	” 127 ”
och	” <i>J. W. Bengtsson</i> i Häradsköp	” 127 ”

Närmast i röstetal kom herr *D. Persson* i Tällberg med 37 röster.

Ordningen mellan de ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottningar.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående paragraf omförmälda val.

§ 4.

Efter föredragning, hvart för sig, af lagutskottets utlåtanden: n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphäfvande af föreskrifterna angående borgareed; och n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande sammanläggning af straff, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 5.

Likaledes biföllos statsutskottets härefter föredragna utlåtanden: n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af ett jordområde i Djeknehytteroten i Avesta socken af Kopparbergs län; och n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af läusmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Galtabäck n:o 1 Fösingsgård i Kronobergs län.

§ 6.

Slutligen föredrogos och biföllos lagutskottets utlåtanden: n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående allmänt tingssammanträdes likställighet i vissa fall med häradsting, lag angående ändring i vissa fall af tiden för insändande af förteckning & lagfarter, lag angående ändrad lydelse af 9 kap. 4 §

ärfdabalken och lag angående ändrad lydelse af 8 kap. 1 § giftermålsbalken; och

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 99, 101 och 108 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877.

§ 7.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *D. Persson* i Tällberg m. fl., n:o 212, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om viss ändring i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m., och

herr *M. Alsterlund* m. fl., n:o 213, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående skiljande af handeln med vin och maltdrycker från annan handel m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 15, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 16, i anledning af väckt motion angående ersättning till länsmanen *N. M. H. Sunding* för mistad åklagareandel; och

n:o 17, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående inlösen till statsverket af frälseskatteräntor; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 7, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo, dels ock väckt motion angående delgifning af testamente med arfvinge, som vistas å okänd ort;

n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis;

n:o 9, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 117 § skiftesstadgan;

n:o 10, i anledning af väckt motion om tillägg till 26 § i lagen angående våghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891;

n:o 11, i anledning af väckt motion om tillägg till 35 och 53 §§ i lagen angående våghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891; och

n:o 12, i anledning af väckt motion om sådan ändring i gällande konkurslag, att borgenär förhindras att genom uppgifvande af origtig fordran utöfva obehörigt inflytande på konkursförvaltningen.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:
herr *J. W. Bengtsson* i Häradsköp under 4 dagar från och med
den 14 dennes,
och „ *A Göransson* under 6 dagar från och med den 14 dennes.

§ 10.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag; hvarefter kammarens
ledamöter åtskildes kl. 11,58 f. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Fredagen den 14 Februari

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

1:o. År 1896 den 12 februari sammanträdde kamrarnes valmän
för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valför-
rättnings slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr revisionssekreteraren *Axel Ferdinand Thollander* 48 röster,
i följd hvaraf herr revisionssekreteraren *Axel Ferdinand Thollander*
blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd; och

2:o. År 1896 den 12 februari sammanträdde kamrarnes valmän
för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombuds-
man, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af justitie-
ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den
tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga
förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättnings slut,
rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr revisionssekreteraren *Hugo Erik Mauritz Bohman* 47 röster,
hvarjemte en röstedel kasserades,

i följd hvaraf herr revisionsekreteraren Hugo Erik Mauritz Bohman blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

Jemte det protokollen lades till handlingarne, beslöts, att under rättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, hvilka skulle anmodas att uppsätta förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 2 de i senaste sammanträdet aflemnade motioner af herr *D. Persson* i Tällberg m. fl. n:o 212, och af herr *M. Alsterlund* m. fl. n:o 213.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtanden n:is 15, 16 och 17; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 7, 8, 9, 10, 11 och 12.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *G. Sälling* under tre dagar från och med den 18 dennes.

§ 5.

Herr *E. Wavrinsky* aflemnade följande nya motioner, nemligen:
n:o 214, med förslag till ändrad lydelse af åtskilliga §§ i regeringsformen och riksdagsordningen;
n:o 215, med förslag till ändrad lydelse af åtskilliga §§ i regeringsformen och riksdagsordningen m. m.;
n:o 216, med förslag till ändrad lydelse af § 13 regeringsformen; och
n:o 217, med förslag till ändrad lydelse af § 15 regeringsformen. Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtanden:
n:o 13, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser angående arfvode för utredning af dödsbo;
n:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring i Kongl. förordningen om fattigvården den 9 juni 1871, i fråga om hemortsrätt; och
n:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 60 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,44 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 15 Februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

§ 2.

Efter föredragning af herr *E. Wavrinskys* m. fl. motioner n:is 214, 215, 216 och 217 beslöt kammaren öfverlemla desamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtanden n:is 13, 14 och 15.

§ 4.

Föredrogos och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 15 angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande, n:o 16, i anledning af väckt motion angående ersättning till länsmannen *N. M. H. Sunding* för mistad åklagareandel.

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad motion (n:o 54) hade herr *J. Bromée* före-

*Angående
ersättning till
länsmannen
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stad åklagare-
andel.*

Angående
ersättning till
länsmannen
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stad åklagare-
andel.
(Forts.)

slagit, att Riksdagen måtte besluta att till länsmannen N. M. H. Sunding bevilja såsom godtgörelse för honom frångångna åklagareandelar — utgörande enligt Offerdals häradsrätts utslag den 10 oktober 1890 i mål emellan honom och Lewis Miller 37,621 kronor 33 öre — ett belopp af 3,760 kronor att till länsmannen Sunding utbetalas på tid och sätt, som statsutskottet funne lämpligt föreslå.

Utskottet hemställde emellertid, att herr Bromées förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmäls af herrar *O. Jonsson* i Hof, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *S. G. von Friesen* och *P. Norberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

”att herr Bromées förevarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen till länsmannen N. M. H. Sunding, såsom godtgörelse för honom frångången åklagareandel, beviljar ett belopp af 2,000 kronor, att uppföras bland de extra ordinarie anslagen å riksstatens sjetta hufvudtitel.”

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Bromée: Herr talman, mina herrar! Det är med anledning deraf, att sistlidne Riksdag beviljat länsmän Svenonius en ringa ersättning för mistad åklagareandel, äfvensom med hänsyn dertill att denna kammare redan år 1892 ansett, att länsmän Svenonius borde hafva en ersättning af 10,000 kronor, som jag nu vågat draga länsmän Sundings sak inför Riksdagen. Jag har nemligen trott, att konsekvensen skulle fordra, att då länsmän Svenonius i alldeles liknande fall blifvit af Riksdagen tillerkänd en ringa ersättning, jemväl länsmän Sunding skulle anses berättigad att åtnjuta en sådan. Derför har jag tagit mig friheten hemställa, att Riksdagen ville bevilja den jemförelsevis ringa summan af 3,760 kronor såsom ersättning för det betydliga penningebelopp, som Sunding gått förlustig, då han i förevarande fall förlorat sin åklagareandel.

Det är emellertid ej blott denna åklagareandel Sunding gått förlustig. Det är alldeles gifvet, att i ett så omfattande och stort beslagsmål som det ifrågavarande mellan Sunding och egaren af Trångsviks sågverk, Lewis Miller, stora omkostnader kräfts i och för sjelfva beslaget. Herrarne kunna lätt tänka, huru stora besvär och utgifter äro förenade med beslagtagningen af en stor mängd brädstaplar, som skola förvaras under sigill och sedan af sakkunniga personer uppräknas, sorteras och värderas. Det är naturligtvis en stor mängd trävaror af olika sorter, som finnas på en sådan plats som Trångsviken. Jag tilltror mig icke — hvilket jag redan framhållit i motionen — att noga specificera de utgifter, ett sådant beslag vållat, och jag skall icke heller nu göra något försök i den rigtningen. Men då statsutskottet säger, att ”utskottet icke varit i tillfälle att bedöma, huruvida sådana ömmande omständigheter, som vid frågan om godtgörelse till Svenonius åberopats, i nu ifrågavarande ärende föreligga”, så skall jag be att få nämna, att såväl målets beskaffenhet, som visserligen andra och lika ömmande omständigheter här föreligga. Jag

skall dock anhålla att slippa vidröra de mest ömmande omständigheterna, ty jag skulle då nödgas beröra en af mig och många andra högt aktad öfverordnad till länsman Sunding, som numera är hädan-gången. Jag skall blott nämna, att länsman Sunding icke har för-månen att befinna sig i särskildt goda ekonomiska omständigheter, äfvensom att en tid efter sedan detta beslag gjorts och målet var utageradt vid Offerdals häradsrätt samt laga kraftvunnet, länsman Sunding förflyttades från sitt större, mera inkomstbringande distrikt Alsen till ett mindre, som heter Fors. Jag nämner detta för att visa, att särskildt *den* ömmande omständigheten föreligger, att han nu fått ett distrikt, som gifver ett halft eller ett helt tusental kronor mindre i inkomst om året, än det han förut haft. Hvar och en må sjelf tänka sig hvad detta har för betydelse för den sålunda flyttade för hans återstående tjänstetid.

Det har framhållits, att det varit särskilda och kanske ömmande omständigheter som gjort, att de beslagtagna varorna, äfven åklagare-andelen, efterskänkts. Jag vill nu icke inlåta mig på den frågan, huruvida det finnes behörighet att efterskänka äfven denna andel af beslagtagna varorna. Men då man ansett ömmande omständigheter föreligga till att efterskänka det beslagtagna godset åt en så rik, i så goda omständigheter varande man som herr Lewis Miller, då vädjar jag till kammaren, huruvida icke långt mera ömmande omständigheter föreligga, som böra förmå Riksdagen att bevilja en underordnad tjänste-man, hvilken allenast uppfyllt sin pligt som tjänsteman och fullgjort hvad lagen stadgar, någon ersättning för de direkta omkostnader han haft för att kunna fullgöra sin tjänstepligt. Jag vädjar till kammaren, om icke, då länsman Svenonius fått en ringa godtgörelse för det han fullgjort sin pligt, åtminstone denna kammare skulle vilja behjerta den ställning, i hvilken länsman Sunding på alldeles enahanda sätt kommit.

För min enskilda del skulle jag visst icke ansett det vara för mycket, att länsman Sunding finge den af mig i motionen föreslagna ersättningen — nemligen en knapp tiondedel af hvad han verkligt borde hafva fått — men då en reservation finnes bifogad utskottets betänkande och jag erhållit den upplysningen, att i medkammaren yrkande om bifall till denna kommer att framställas, skall jag ej taga mig friheten att nu yrka bifall till min motion, utan i stället yrka bifall till reservanternas förslag — så ringa än det af dem föreslagna be-loppet är — samt afslag å statsutskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Norberg* och *Nordin* i Hammerdal.

Herr Näslund yttrade: Då detta ärende förhades inom stats-utskottet, var jag tillfälligtvis förhindrad att deltaga i slutbehandlingen af detsamma. Detta är anledningen till, att jag ej finnes upp-tagen bland reservanterna. Vid ärendets förberedande behandling på afdelningen yrkade jag, att länsman Sunding skulle tillerkännas ett belopp af 2,500 kronor. Men då jag af utskottets betänkande finner,

*Angående
ersättning till
länsmannen
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stad åklagare-
andel.
(Forts.)*

Angående ersättning till länsman N. M. H. Sunding för mi- stad åklagare- andel.
(Forts.)

att reservanterne inom utskottet stannat vid 2,000 kronor, skall jag be att i detta deras yrkande få instämma. För min del anser jag, att det endast är en ringa gärd af rättvisa mot mannen i fråga, om han åtminstone får det af reservanterne föreslagna beloppet, hvarför jag — som nämndt — yrkar bifall till reservationen och afslag å utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Persson i Stallerhult: Det är väl sannolikt, att kammaren kommer att bifalla det af motionären nu framställda yrkandet om bifall till reservationen; men jag skall dock taga mig friheten att yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Man har framhållit åtskilliga likheter mellan nu ifrågavarande ärende och den vid sistlidne riksdag afgjorda frågan angående ersättning åt länsman Svenonius. Jag vill nu visst icke bestrida, att vissa likheter förefinnas. Men jag skall be att få erinra om frågans behandling vid 1892 års riksdag, då motion förelåg angående beviljande af ersättning så väl åt länsman Svenonius som åt nu ifrågavarande länsman Sunding; den då anställda gemensamma voteringen utföll så, att under det 112 röster afgåfvos *för* och 113 *emot* ersättningens beviljande åt länsman Svenonius, deremot endast 78 röster afgåfvos *för* understödet — eller ersättningen, huru man nu vill kalla det — åt länsman Sunding, och 125 röster *emot*. Således förefinnes här en ganska stor olikhet.

Skulle man nu hålla på konsekvens, ginge det väl ej an att kammaren medgåfve så mycket som 2,000 kronor åt Sunding, då Svenonius i fjor tillerkändes ett belopp af 5,000 kronor. Detta utgjorde, om jag räknat rätt, endast $2\frac{1}{4}$ procent af åklagareandelen af det förbrutna godsets värde. Här skulle det åter blifva $5\frac{1}{2}$ procent deraf, om 2,000 kronor beviljades. Hvarför ej taga samma procenttal och yrka på utbetalande af 800 kronor? Då vore talet om likhet på sin plats, men som det nu förhåller sig, är det icke det.

Såsom motionären affattat sin motion, vill det synas, som om äfven de 200 kronors böter, hvilka personen i fråga ålagts betala, skulle vara efterskänkta. Men så förhåller det sig icke. Enligt de handlingar, som motionären välvilligt ställt till statsutskottets förfogande, hafva af de 200 kronorna tillerkänts Sunding $\frac{2}{3}$ eller 133 kronor; och således har han ej blifvit alldeles utan ersättning.

Om man skall fortgå på den väg, som man slog in på i fjor, att tillerkänna allmän åklagare ersättning i sådana fall, der han går miste om åklagareandel, kan jag ej se annat, än att man måste tillerkänna honom ersättning äfven i sådana fall, då en person, som på hans beifrande ådömts böter till större eller mindre belopp, ej förmår betala dem. Äfven i sådant fall går ju åklagaren, som merendels skall hafva $\frac{2}{3}$ eller $\frac{1}{3}$ af dylika böter, miste om sin andel. Hvarför icke äfven då lemna ersättning? Jag tror, att, om vi fortsätta på denna väg, man, derest förslag derom väckes, måste lika väl tillerkänna åklagaren ersättning i de hundratals fall, som förekomma af sistnämnda beskaffenhet. Då är det fråga om svenska undersåtar, som icke förmå betala.

Här gäller det utlänningar, icke svenskar. Jag kan icke se, att man därför skall betala.

Jag tror mig således hafva alla skäl att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Elowson: Då länsman Sunding instämde egaren af Trångsvikens sågverk till Offerdals häradsrätt, fullgjorde han helt enkelt sin tjenstepligt. Hade han underiåtit att göra det, hade han helt visst i hela sitt distrikt blivvit utsatt för misstankar, som kanske varit mycket genanta för honom. Han rättade sig etter föreskriften i gällande svensk lag. Och den uppfattning, han hade af den svenska lagen, delades också af häradsrätt, och, mine herrar, ej blott af en häradsrätt, utan i liknande mål af en annan häradsrätt.

Sedan emellertid häradsrätten afkunnat utslag, enligt hvilket Sunding skulle hafva förfarit rätt, inträdde denna fråga i ett mycket ovanligt skede. Den britiske undersåte, som här i Sverige idkade sågverksrörelsen i fråga, fullföljde ej saken i besvärsväg till hofrätt och högsta domstolen, utan påkallade i stället en diplomatisk intervention. Förhandlingarna om denna sak förlades från domstolarne till diplomaten. Härvarande britanniske minister gjorde gällande, att 1864 års förordning angående utvidgad näringsfrihet, hvilken förordning, sedermera äudrats i vissa delar år 1887, icke egde tillämpning på britisk undersåte, och såsom hufvudsakligt stöd därför åberopade han en mellan Sverige och England ingången traktat af den 21 oktober 1661, en traktat, som ingåtts för mera än 200 år sedan. Enligt denna traktat skulle britisk undersåte hafva rättighet att beträffande handel och rörelse åtnjuta härstädes samma friheter som svensk undersåte.

Man kan nu utgå från två förutsättningar. Antingen tolkade de svenske diplomaterna 1661 års traktat riktigt, eller också gjorde de det icke. Det kan nog finnas skäl för den åsigten, att den mening, till stöd för hvilken de engelske diplomaterna åberopat 1661 års traktat, ej kan derur härledas. En engelsk undersåte kan ju både förr och sedan hafva förvärfvat sig rätt till handel här i riket. Det var just om detta förvärf af rätt det var fråga. Då han en gång fått en sådan rätt, var han likställd med svensk undersåte, men han kunde som britisk undersåte icke vara likställd med svensk i alla afseenden, så att han t. ex. kunde få köpa och besitta en fastighet hvilken som helst här i landet. En svensk undersåte behöfver ej hos Kongl. Maj:t begära tillstånd dertill. Men det har en britisk måst göra fortfarande, äfven efter år 1661. Således har traktaten af år 1661 ej inverkat i detta afseende.

Låt om oss nu antaga, att engelska diplomaten hade rätt och den svenska sålunda egde fullgiltiga skäl att tillmötesgå dess anspråk! Då stannar ett betänkligt fel hos den svenska lagstiftningen. Den svenska lagstiftningen hade år 1864 och sedermera föreskrifvit hvad som borde iakttagas af utlänning för förvärfvande af rätt till idkande af handel eller näring här i Sverige. Det är, mine herrar, här icke fråga om någon föräldrad förordning, utan om en förordning af år 1864 och en densamma äudrande författning. Genom ändringen skärpte svenska lagstiftningen bestämmelserna mot utlänningar ända derhän,

*Angående
ersättning till
länsman
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stad åklagare-
andel.
(Forts.)*

Angående
ersättning till
länsman
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stud åklagare-
andel.
(Forts.)

att enligt 1887 års förordning allt det ifrågavarande sågvirket var förfallet till beslag. Så strängt var det. Man kan måhända säga, att detta höga straff ej stod i öfverensstämmelse med den obetydliga förseelsen att hafva underlåtit att göra anmälan och söka tillstånd, men sådan var den svenska lagen. Om nu — det vill jag framhålla — engelsk undersåte i kraft af 1661 års traktat ej är skyldig att vidtaga vissa formaliteter i Sverige för att få här idka handel eller annan näringsrörelse, då har ju svenska lagstiftningen helt enkelt förbisett 1661 års traktat. Den svenska lagstiftningen hade föreskrifvit några bestämmelser, som skulle iakttagas af utlänningar, men hvilka bestämmelser icke skulle vara på britiska undersåtar tillämpliga. Huru man än går tillväge, är således här ett fel begånget, antingen af den svenska diplomatien eller af den svenska lagstiftningen. Man kan på grund deraf säga, att hvad diplomater eller lagstiftare hafva felat — dertför får länsmanen umgälla. Mig synes detta icke vara billigt och rättvist.

Den talare, som sist hade ordet, varnade för prejudikat i detta afseende. Jag tror icke, att en dylik farhåga är befogad, ty om jag minnes rätt, är den bestämmelse, på grund af hvilken Offerdals häradsrätt fälde sitt utslag, numera ändrad. Det kan alltså hädanefter icke inträffa något sådant fall som det ifrågavarande. Jag kan icke uppgifva datum, då lagförändringen egde rum, men vill minnas, att Riksdagen vidtagit en sådan förändring och Kongl. Maj:t sanktionerat den samma.

Det synes mig således, herr talman, som om alla skäl talade för, att Sunding, som i detta fall helt enkelt gjort sin tjenstepligt, finge någon ersättning. Man kan lätt tänka sig, att han af detta vidlyftiga ärende haft åtskilligt besvär. Man kan också tänka sig, att han efter den utgång frågan slutligen fick, icke varit alldeles fritagen från att bemötas med smålek från den britiske undersåtens sida.

Jag tror, att huru man än ser denna sak, den ifrågavarande länsmanen eger berättigade anspråk på att få en billig ersättning. Då nu en reservation är afgifven mot utskottets hemställan, så anhåller jag, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till denna reservation och afslag å utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Denna fråga har förut varit föremål för Riksdagens pröfning, icke, såsom jag sett uppgifvas, flere gånger, utan endast en gång, nemligen vid 1892 års riksdag. Då fattade Andra kammaren det beslut, hvilket nu föreligger i det af reservanternas inom statsutskottet gjorda yrkande. Frågans principiella sida har deremot tvenne gånger varit debatterad inom Riksdagen, dels 1892, när frågan om Sunding första gången var före, dels 1895, då frågan om länsman Svenonius för andra gången var före.

Jag behöfver således icke särskildt upptaga denna sida af frågan, utan jag vill i stället framhålla den ställning, som frågan uti Riksdagen för närvarande innehar.

År 1892 föreslogos uti särskilda motioner ersättningar dels åt länsman Svenonius, dels åt länsman Sunding. Statsutskottet afstyrkte båda dessa ersättningar. Statsutskottets afstyrkande hemställan god-

kändes af Första Kammaren, men afslogs af den andra, så att båda frågorna kommo under gemensam votering, men de föllo begge uti denna. Sedermera upptogs år 1895 frågan om länsman Svenonius ensam. Då bifölls i Andra Kammaren förslaget om ersättning åt länsman Svenonius utan votering. Det bifölls äfven i Första Kammaren efter någon debatt med en icke obetydlig röstöfvervigt. Dermed var frågan om länsman Svenonius afgjord.

*Angående
ersättning till
länsmannen
N. M. H. Sun-
ding för mi-
stad åklagars-
andel.
(Forts.)*

Nu återstår frågan om länsman Sunding. Kammarens ledamöter kunna möjligen, oakadt den behandling, som frågan om länsman Sunding fick vid 1892 års riksdag, hysa någon tvekan, om denna fråga är af alldeles enahanda art som frågan om länsman Svenonius. För att styrka, att så är förhållandet, skall jag be att få uppläsa, hvad statsutskottet vid 1892 års riksdag sade uti sitt utlåtande n:o 24. Detta utlåtande handlade om länsman Sunding. Det näst föregående utlåtandet, n:o 23, handlade om länsman Svenonius. Med afseende å länsman Sunding yttrade statsutskottet i utlåtandet n:o 24: "Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna motion blifvit hänvisad, får, under åberopande af hvad utskottet anført i ett denna dag afgifvet utlåtande (n:o 23) med anledning af väckt motion i en fråga af alldeles enahanda beskaffenhet som den förevarande, hemställa, att herr G. Erikssons ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas."

Der har således statsutskottet intygat, att frågan om länsman Sunding är af alldeles enahanda beskaffenhet med frågan om länsman Svenonius.

Att Andra Kammaren delade denna utskottets uppfattning, framgick af den utgång, som frågans behandling här fick år 1892. Först föredrogs utlåtandet n:o 23 angående länsman Svenonius. Kammaren beviljade denne ersättning, men — om jag minnes rätt — med endast en enda rösts öfvervigt. När sedan frågan om länsman Sunding omedelbart derpå förekom, så fann kammaren så naturligt, att äfven åt denne ersättning borde beviljas, sedan länsman Svenonius hade fått sådan, att kammaren med stor röstöfvervigt beslutade ersättning åt länsman Sunding.

Jag tror mig, herr talman, nu hafva ådagalagt, att det endast är en konsekvens af kammarens föregående handlingssätt i dessa frågor, om kammaren nu bifaller reservationen, hvartill jag ber att få yrka bifall.

Herr Lasse Jönsson: Det är ju klart, att då det gäller att bevilja en ersättning till en enskild man, kammaren i allmänhet tar mera hänsyn till känslökäl, än till de verkliga förhållanden, som kunna föreligga.

Här är enligt min uppfattning frågan den: Har denne man handlat lagligt? Har han uppfyllt allt hvad lagen fordrar, så skulle jag anse det själfklart, att han borde hafva ersättning. Men om det verkligen förhåller sig så, kan vara ganska tvifvelaktigt, åtminstone har det så förefallit mig. Och en af högsta domstolens ledamöter hade mod nog att tillkännagifva, då denna fråga förelåg i Första Kammaren, att det för honom vore klart, att hela den åtgärd, åklagaren vidtagit, vore en

Angående
ersättning till
länsmannen
N. M. H. Sund-
ing för mi-
stad åklagare-
andel.
(Forts.)

olaglighet — sådan var hans uppfattning — och att åklagaren icke hade någon grund hvarken till åtalet eller beslaget. Nu torde herrarne påminna sig, att det var på nådeväg, som Kongl. Maj:t undanröjt häradsrättens utslag, men innan denna åtgärd vidtogs, blef högsta domstolen hörd. Det var vid öfverläggningen derom, som en af högsta domstolens ledamöter uttalade denna mening, och han tillade, att äfven om saken såsom en vanlig rättsfråga kommit till högsta domstolen, han skulle hafva haft samma uppfattning, och han nästan antydde, att högsta domstolens beslut då nog också skulle hafva gått i samma riktning.

Således föreligga här icke tydliga skäl för den uppfattningen, att denne man handlat lagligt, och, från denna sida sedt, tror jag, att utskottet har haft ganska goda skäl för sin åsigt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Jag skall be att gent emot den föregående ärade talaren få använda samma svar, som uti Första Kammaren användes mot den ledamot af högsta domstolen, som der vid 1895 års riksdag yttrade, att länsman Svenonius icke hade lagligen förfarit. Jag säger alltså: "Det är hårdt för en person att blifva beskyld för att icke hafva handlat lagligt, när den enda domstol, som dömt på rättsliga grunder i målet, förklarar, att han handlat lagligt."

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit hvarterdera af de båda yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren det yrkande, som innefattades i herr O. Jonssons m. fl. vid utlåtandet fogade reservation.

§ 6.

Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatt-
räntor.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande, n:o 17, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående inlösen till statsverket af frälseskatteräntor.

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 94) har herr *J. A. Sjö*, med hvilken herr *C. F. Petersson* i Dänningelanda m. fl. instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag om att frälseskatteräntor må inlösas och afskrifvas på samma sätt som skattefrälseräntor.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en jemväl inom Andra Kammaren väckt och till utskottet öfverlemnad motion (n:o 111), deri herr *L. P. Larsson* i Berga, med hvilken herrar *C. G. Andersson* i Skeenda och *P. Pehrsson* i Norrsund instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, sedan utredning vunnits rörande antalet och beloppet af de skattehemmansräntor, som kronan ursprungligen afbändt sig till förmån för enskilde och hvilka sedermera genom en tillfällig förening af jord- och ränteegarerätten i samma hand erhållit frälseskattenatur, Kongl. Maj:t

mätte till Riksdagen framlägga förslag till dessa räntors inlösen eller ersättande af statsmedel i öfverensstämmelse med hvad härom rörande skattefrälseräntor finnes stadgad.

Under *mom a)* hemstälde nu utskottet, att herr Larssons ifrågasvarande motion icke mätte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsande häraf anförde:

Om utredning och förslag ang. inlösen till statsverket af frälsekatte-räntor.
(Forts.)

Herr Larsson i Berga: Jag skall endast be att få yttra några få ord. Jag anser, att det är högst beklagligt, att dessa mindre hemmans-egare, som drabbas af denna tunga, icke skola kunna erhålla någon lindring. Denna min uppfattning har gifvit mig anledning att ånyo väcka motion i detta ämne. Jag anser det vara både rättvist och billigt, att dessa små hemmans-egare blifva i någon mån likställda med de hemmans-egare, som redan fått lindring i sina skatter. Och dessutom har jag ju endast i min motion begärt att få till stånd en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning om, hvilka af dessa skatter som skulle kunna afskrifvas, så att sedermera de, som dertill vore berättigade, skulle kunna få någon afskrifning.

Jag skall be att få yrka afslag på utskottets hemställan under punkt a), men vill dock icke yrka bifall till min motion i dess helhet, utan blott i hvad den sammanfaller med herr Sjös motion. Ty jag anser, att de sammanfalla deruti, att det i båda yrkas på en skrivelse till Kongl. Maj:t för att få en fullständig utredning i denna viktiga fråga.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

I *mom. b)* hemstälde utskottet, att ej heller herr Sjös förenämnda motion mätte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde:

Herr Sjö: Såsom skäl för sitt afstyrkande af min motion har utskottet hufvudsakligast anført "beträffande nu ifrågasvarande slags räntor, hvilka så väl med afseende å sin tillkomst som sin beskaffenhet och storlek varit beroende af enskildt aftal", att "det icke synes tillrådigt att ikläda staten någon skyldighet att inlösa räntor eller afgäld, som utan någon statens mellankomst tillkommit".

Denna motivering anser jag vara en sanning med modifikation. Gifvet är, att för den händelse icke frälseränteman hade fått sina räntor antecknade i kronans jordeböcker, så hade man icke kunnat tro, att sådana oegentligheter skulle hafva uppstått, som nu verkligen förekommit under sekler, utan räntan hade då fått utgöras in natura efter aftal och ej i kontanta penningar eller efter olika och höga uträkningar.

Då en ränteegare vill hafva sin ränta, måste han förete en uträkning, och denna uträkning låter han verkställa, der han får det mesta utskrifvet till sin fördel. Inom Kronobergs län går det till på det sättet, att häradskrifvaren, åtminstone i det härad jag tillhör, och i de flesta fall utfärdar en uträkning, betydligt högre än den som landskontoret utfärdar. Frälseränteegaren löser för den skull alltid, åtminstone i

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatte-
räntor.
(Forts.)*

många fall, uträkningen hos häradsskrifvaren. I några fall har han löst den hos kammarkollegium. Men dessa uträkningar skilja sig vanligtvis på betydliga summor. Jag har här i min hand handlingar, som visa, att de skilja sig ganska väsentligt. På en liten hemmanslott i Gunneåla blef den ene delegaren stämnd för räntan, när han icke ville betala efter häradsskrifvarens uträkning, som gick på ett belopp af 71 kronor 15 öre. Landskontorets uträkning var på 54 kronor 35 öre. Detta ville räntegifvaren betala, men ränteegaren sade nej, han ville hafva det högre beloppet. Så blef det rättegång, och räntegifvaren förklarade, att han finge underkasta sig detta, om han ännu genom rättegången skulle blifva ruinerad. Rättegången avancerade, och kåranden framställde det yrkande, att svaranden måtte åläggas betala räntan med det belopp, till hvilket den af häradsskrifvarens blifvit beräknad, eller i fall detta icke kunde bifallas, med det belopp, till hvilket landskontoret beräknat densamma. Svaranden gjorde den invändningen, att han ville godtgöra efter det aftal, som träffades mellan ränteegare och räntegifvare, då denna ränta först kom till. Men då invände kåranden, att han icke hade något sådant aftal, utan påyrkade, att ränta skulle utgöras såsom den af ålder utgått från hemmanet. Häradsrätten dömde emellertid efter landskontorets uträkning. Detta var 16 kronor 80 öre mindre, än hvad häradsskrifvaren kommit till. Svaranden besvärade sig i hofrätten, men hofrätten fastställde häradsrättens utslag.

Under tiden dog svaranden, om icke så mycket af bekymmer för rättegången och i sammanhang dermed varande ledsamheter, som måhända äfven af annan orsak. Men sterbusdelegarne efter honom gingo till kungs, och der blefvo såväl häradsrättens som äfven hofrättens utslag fastställda, med tillägg derjemte att svarandeparten skulle betala 100 kronor i rättegångsersättning. Svaranden blef således dömd till att betala mellan tre och fyra hundra kronor ensamt i rättegångs-utgifter för att han ville söka rättvisa.

Herrarne kunna således lätt finna, att det icke är godt förmå sig till att betala det större beloppet, när man ser, att den myndighet, som är öfver häradsskrifvarne, bestämt ett mindre belopp. Och i de flesta fall går så till — jag har sett många exempel — att det kan skilja å ett hemmansnummer i de olika uträkningarna på 20, 30, 40, 50 kronor och deröfver. Men vill icke räntegifvaren betala de högre beloppen, får han underkasta sig att bli stämnd och trakasserad på detta vis, eller lagsökt, och får då betala dermed förenade kostnader. Detta är ganska obehagligt, en obehaglighet, som jag tror att litet hvar af oss, i fall vi hade sådana rätter att utgifva, skulle önska få undanröjd. Det är därför, tror jag, icke allenast Riksdagens, utan äfven regeringens pligt att se till, det rättelse i detta fall åstadkommes, en rättelse, som hjälper de små fattiga hemmansegarne till rättvisa och billighet. Herrarne veta litet hvar, att det icke är länge sedan vi här beslöto, att de å viss jord hvilande grundskatter och indelningsverk samt skattefrälseräntor skulle afskrifvas, och bevilning i stället åsättas. Härigenom blef rättvisa skipad, och denna kom till för att man skulle åtaga sig ökad värnpligt, ökade kostnader för för-

svaret. Men dessa menniskor, om hvilka nu här är fråga, och som, liksom vi, få draga dagens tunga och hetta, de få icke endast fortfarande utbetala fulla räntan och mer till — ty de få betala efter den högsta uträkningen, och icke efter den lägre — utan derjemte äfven erlægga dubbel bevillning, utgöra värnpligtskyldighet och ökade försvarskostnader, o. s. v. En sådan ojämhet i beskattning är under nuvarande förhållanden icke som det bör vara; man kan icke tycka det vara rätt och billigt i ett land sådant som vårt. Det är därför, mina herrar, som jag värdsamt och innerligt ber Eder, att I måtten söka åstadkomma någon rättelse i detta fall. Detta kan icke gerna ske på annat sätt än genom bifall till min motion, i hvilken jag föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran, det Kongl. Maj:t ville föranstalta om utredning i denna fråga och framkomma med förslag i det syfte, som här är framhållet.

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälsekatte-
räntor.
(Forts.)*

Mine herrar! Man talar så mycket om, att man i vårt eget land skall göra det behagligt och fördelaktigt för de mindre jordbrukarne. Ja, vill man verkligen göra allvar med detta uttalande, bör man också se till, att man icke fortfarande bibehåller sekelgamla orättvisor för ett fåtal inom landet, sedan de öfriga blifvit befriade från dem, utan man skall åtminstone i någon mån bidraga till en utredning för att åstadkomma rättelse i det åsyftade fallet. Vill man bibehålla de mindre jordbrukarne i vårt eget land och göra det fördelaktigare för dem än hvad det nu är, så att de slippa emigrera och så att de blifva fästade vid sitt eget land, ja, då hemställer jag till herrarne, att man må se till, att rättvisa äfven i detta fall må dem beredas.

Jag ber Eder för den skull ännu en gång behjerta min motion och vädjar till kammarens rättskänsla, då jag nu yrkar bifall till min motion samt afslag på utskottets hemställan. På samma gång jag detta gör, ber jag få nämna, att jag icke har några sådana här frälse-skatteäntor, ty jag var nog lycklig tillhöra dem, som fingo del af skatteafskrifningen, då den beslutades. Det är således icke i egen sak jag talar, utan det är för de stackars små jordbrukarnes skull jag uppträdt. Jag yrkar bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Herrar *Andersson* i Löfhult och *Jönsson* i Mårarp förklarade sig instämma häruti.

Herr *Andersson* i Nöbbelöf: Som herrarne nogsamnt känna, bestå frälseräntorna af två olika slag: dels sådana, som en gång tillhört kronan, men sedan från kronan öfverlätits till jordegaren och af denne återigen blifvit försålda eller på annat sätt afhända; dels sådana, som frälseman förbehållit sig, när han afhände sig hemmanet — i detta fall är det således helt och hållet en affär privata personer emellan. Då kammaren nu afslagit herr *Larssons* motion, som rör sig om sådana räntor, hvilka en gång varit i kronans hand, så kan jag icke föreställa mig, att kammaren skall bifalla herr *Sjös* motion, som afhandlar sådana räntor, hvilka utgörande är en affär emellan privata personer. Jag tror icke, att kammaren kan befatta sig med att betala skulder, som

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatte-
räntor.
(Forts.)*

enskild person iklädt sig mot annan enskild person. Jag skall be att till belysning häraf få åberopa ett par affärer, som gjordes för några år sedan. Vid Danviken blefvo några hospitalshemman försålda på det sätt, att nämnda inrättning förbehöll sig mycket stor ränta från de aflåtna hemmanen, för att inrättningen skulle kunna bestå. Likaså blef utaf Visingsö skolhemman en gård försåld med förbehåll om räntans erläggande, för att skolan derstädes skulle få hög inkomst. Sådana aflåtelser fortgingo länge, tills en person här i huvudstaden, dåvarande kammarrådet Anderson, hemstälde hos Kongl. Maj:st om förbud deremot, hvilket förbud också utfärdades. Jag undrar, huru det skulle gestalta sig, om kammaren gätfve sig in på sådana företag som det af motionären förordade och således staten blifva skyldig att inlösa räntor, som enskilda personer funnit sig föranlåtna att erhånda sig. Det är väl aldeles orimligt. Då, såsom jag nyss nämnde, kammaren har afslagit herr Larssons motion, kan jag icke på något sätt finna, att kammaren kan bifalla herr Sjös motion, och jag ber alltså att få yrka afslag å densamma samt bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjö: Hvad beträffar den siste talarens yttrande, att denna sak, denna affär, hvarom här är fråga, skulle vara en affär privata personer emellan, så får jag upprepa hvad jag i mitt föregående anförande antydde, nemligen att hade icke statens embets- och tjänstemän inlåtit sig i denna affär, så hade ett sådant resonnement, en sådan motivering varit hållbar. Men så är det icke nu. Jag har tydligt och klart visat, att de uträkningar af räntans belopp, hvilka här förefinnas, äro af den art, att de icke äro lika, det kan skilja på rätt stora belopp, och det säkra är, enligt min öfvertygelse samt enligt intyg som lemuats af vederbörande myndigheter och tjänstemän, att det finnes frälseräntegifvare, som under årens lopp betalat för sina hemmansbitar tusentals kronor för mycket i räntor. Skall man då icke behjerta och beifra de orättvisor, som begås mot dessa i små omständigheter varande personer? Jag hemställer till min ärade vän, herr Andersson i Nöbbelöf, om han skulle hatva yttrat sig på det sätt, han nu gjort, när det var fråga om grundskatternas och indelningsverkets afskrifvande. Man sade oss då, att dessa förpligtelser hade man köpt med hemmanen, man hade åtagit sig dem, när mau köpte hemmanen och därför fått dessa senare för billigare pris. Men det är ju aldeles ett och det samma i detta fall som då, och dessutom är ju här endast fråga om en utredning. Om af denna framgår, att intet skäl för dylik afskrifning finnes, ja, då får ju Riksdagen frågan återigen i sin hand; man eger då besluta antingen afskrifning, eller att det skall fortsättas som förut. Det är således en sak, som Riksdagen då får att afgöra.

Klagan öfver dessa räntors utgifvande har stått på dagordningen i hundratals år, och jag kan visa med papper i min hand, huru, på sätt bondeståndets protokoll för den 22 februari 1792 under riksdagen i Gefle gifver vid handen, "af flere ståndets ledamöter under denna riksdag yppats den klagan, att allmogen på flera ställen vore aldeles utestängd ifrån åtnjutande af den rätt § 5 uti kongl. förordningen af den 21 februari 1789, hvilken äfven upplästes, angående räntans ut-

görande af frälseskattehemman, stadgar.“ Efter att det framhållits, hurusom hvarken domare eller rättagare respekterade innehållet af nämnda lagparagraf, heter det, att ståndet, “i anledning häraf och med ett ömt deltagande i de olägenheter och det betryck, frälseskattellmogen i riket i nämnda afseende tillskyndas, beslöt att i underdånighet fly till sin välgörande konung och anhålla, det Kongl. Maj:t nådigst täckes gifva sin egen visa lag full kraft och verkan, undandröjja alla tillskapade hinder för dess verkställighet“ m. m.

Huru räntorna inkomma i kronans jordeböcker, kan man lätt finna af de stora oegentligheter, som förefinnas i desamma. Der kan man se i marginalen sådana besynnerligheter, som att det är “troligen frälseskatte“ och att det “förmodligen är skattefrälse“ och sådana der oegentligheter, så att det synes, att de som skola lemna intyg eller bevis om saken icke sjelfva veta, huru dermed förhåller sig. Då man tillika vet, att här i kammarsarkivet genom eldsvåda bortkommit en femtio årgångar af jordeböckerna och att flera andra olägenheter förefinnas, såsom att böcker äro brända och trasiga i kanterna, så undrar jag, om man icke kan hafva anspråk på att få en utredning. Jag hemställer därför ännu en gång att så måtte ske. Hvad den jemförelse beträffar, som herr Andersson i Nöbbelöf nu åberopade, “om förbindelser blifva ingångna i fråga om räntor, så få naturligtvis de, som ikläda sig dem, äfven fullgöra dem derefter“; men det är just detta, som dessa frälseskattgeifvare icke få göra. Det är det, som de hafva yrkat i rättegångar, men dessa yrkanden hafva underkänts. De hafva åberopat aftal mellan räntegare och räntegifvare, men deras talan har underkänts hos underrätter och Kongl. Maj:t. Hvad skall man då göra?

Man vet derjemte, att, då rättagare i några fall instämt räntegifvarne för räntans utfäende, räntegifvarne gjort den invändningen, såsom framgår af rättegångshandlingar, som jag har i min hand, och sagt, att de ville betala efter det aftal som öfverenskommit emellan rättagarne och räntegifvarne. Då har det i liknande mål inträffat, att underrätt och högsta domstolen dömt, att de skulle betala enligt öfverenskommelse; och när rättagaren icke kunnat visa öfverenskommelsen eller aftalet, har han blifvit af med sin ränta. Det fins således prejudikat på sådant.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag skall icke inlåta mig på någon jemförelse mellan frälseskatteräntor och skattefrälseräntor. Ty det vet herr Sjö lika väl som jag, att det är en väsentlig skilnad mellan dessa frälseskatteräntor och sådana räntor, som blifvit ålagda utan egarens medgifvande. Detta senare är icke förhållandet med frälseskatteräntor. Deri ligger således en ganska väsentlig skilnad.

Herr Sjö nämde ätven, att det är så svårt för frälseskattgeifvarne. Det erkänner jag villigt. Det är tråkigt, att det finnes tvister, men tvister kunna ju förekomma under alla förhållanden. Icke kan Riksdagen utfärda bestämmelser, som göra slut på alla rättegångar, det är alldeles omöjligt.

Jag skall slutligen be att få uppläsa några ord ur kammarkollegii

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatt-
räntor.
(Forts.)*

Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälsekatte-
räntor.
(Forts.)

utlåtande i fråga om Riksdagens skrivelse af år 1893 — jag tror det var det året — då Riksdagen hemstälde angående räntor, som voro i egarens hand, att de icke skulle få skiljas från jorden. Här säger kammarkollegium i fråga om just dessa räntor:

“Af frälseräntorna hafva en del uppkommit på det sätt, att kronan försålt, bortgifvit eller bortbytt sin ränteeganderätt till skattehemman, hvilka derefter fått benämningen skattefrälse“. — Det är ett slag af räntor, som staten nu iklädt sig förbindelse att inlösa. — “En annan del åter härleder sig deraf, att enskild man, menighet eller inrättning, som egt frälsehemman, genom köp, gifva eller byte antingen afstått sin jordeganderätt till samma hemman med förbehåll för sig och efterkommande att årligen erhålla någon viss öfverenskommen ränta i penningar, spanmål, viktualievaror, körslor eller dagsverken, eller ock, ehuru mera sällan, med bibehållande af jordeganderätten utfäst sig att betala viss årlig ränta. De hemman, af hvilka dylika räntor utgå, kallas frälsekatte. Då sistnämnda slag af frälseräntor icke tillhört kronan, lemna äldre och nyare jordeböcker om dem ej någon upplysning; och är genom kongl. förordningen den 21 februari 1789 stadgadt, att med desamma i everldliga tider skall förhållas efter de mellan kontrahenterna slutna aftal och afhandlingar.“

Jag undrar, om något kan vara tydligare än detta. Herr talman, jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Helgesta: Jag skall be att först få tillkännagifva, att jag sjelf icke har någon frälsekatte ränta. Men inom mitt komittenskap finnas många, som hafva sådana, och de klaga mycket öfver den ställning, hvori de kommit i jemförelse med dem, som fått del af grundskatteafskrifningen. De hafva, såsom förut nämnts, i stället för att andra skatter sänkts, fått liksom öfriga dubbel bevilling, 100 procent, och dessutom utgöra de de bevaringsöfningar, som blifvit en följd af ifrågavarande beslut.

Jag tror liksom herr Hans Andersson, att det är olika förhållanden med dessa räntor. Somliga hafva varit af kronoskattenatur och genom att både räntan och hemmanet blifvit återförenade i samma egares hand, ehuru sedan räntan åter sålts, har hemmanet blifvit, såsom utskottet säger, frälse. Jag tror, att så är förhållandet. Och jag tror också, att det finns några enskilda, som, då de sålt sin jordeganderätt, möjligen förbehållit sig sådan ränta. Nu får man ju icke upplåta någon fördel, t. ex. nyttjanderätten, längre än på femtio år; men genom en dom, som utföll i slutet på 1700-talet, beslöts, att dessa räntor skulle bibehållas för everldliga tider. Om icke detta beslut hade varit, skulle räntorna hafva upphört t. ex. efter femtio års förlopp.

Jag tror, att det behöfves en utredning, och jag tycker, att, om saken är klar, en utredning icke kan skada. Man får genom en sådan dock se, om det finnes några oegentligheter, och i så fall är det rättvist, att rättelse vinnes. Jag tror för öfrigt, att det fins åtminstone några, kanske många bland dessa räntegifvare, som äro lika berätti-

gade till afskrifning som andra. Och hvarför icke tillåta en undersökning? Om Kongl. Maj:t vid denna undersökning icke finner skäl till afskrifning, så förfaller saken; eljest kommer den igen oupphörigen om igen.

Jag ber att få yrka bifall till herr Sjös motion om en utredning i detta ämne.

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälskatter-
räntor.
(Forts.)*

Herr Sjö: Det var med anledning af herr Anderssons i Nöbbelöf yttrande, som jag begärde ordet, då han nemligen åberopade det stadgandet, att frälskatteräntegifvarne skulle vara skyldiga att utgifva dessa räntor i everldliga tider. Ja, det vore nog riktigt, som jag äfven förut anmärkte, i fall dessa räntegifvare hade nekat till att betala räntorna, nekat att utgifva dem efter aftal och öfverenskommelse. Men detta hafva de icke gjort, jag har framhållit det förut och jag vidhåller, att de ju alltid vid underrätter och öfverrätter förklarar, att allt berodde på aftalet, och att de voro villiga att betala derefter. Men det har icke blifvit godkänt, utan det har sagts, att såsom räntorna *af ålder* utgått från hemmanet, så skola de fortfarande utgå. Detta resonnement håller icke streck, då man vet, att, enligt aftal, som här omnämnts, det endast var fråga om att räntan skulle utgå in natura och ej i kontanter, och allra minst att den skulle intagas i kronans jordeböcker med ty åtföljande ogentligheter.

Herr Andersson sade vidare, att det vore skilnad mellan grundskatter och frälskatteräntor. Då vill jag säga, att då en frälskatteräntegifvare får betala mer än hvad landskontoret har uträknat, så får man väl åtminstone medgifva, att det belopp, hvarmed den större summan eller uträkningen öferskjuter den mindre, skall kunna hänföras till grundskatter.

Jag fortfar att yrka bifall till min motion.

Herr Vahlin: Herr talman! Jag är så litet inne i dessa förhållanden, att jag knappt kunnat bilda mig en fullt bestämd åsigt derom. Och jag måste erkänna, att utskottets skäl har jag svårt att göra någon invändning mot. Men ätven i min hembygd, den valkrets, för hvilken jag är vald, hör man klagas öfver dessa frälskatteräntor, och jag skulle därför velat vara med om att något gjordes för att åtminstone i vissa fall få dessa räntor inlösta. Den klagan, som man hör, kommer af att en stor skänk, nemligen grundskatteafskrifningen, en gång har gifvits och att en del landtmän icke fingo någon del af denna skänk. Dessa äro nu missnöjda i synnerhet i följd deraf, att genom de ändringar, som på senare tiden skett, äfven deras beskattning blifvit höjd. Har jag nu varit med om att rösta för att skänka millioner, så skulle jag, för att stilla detta missnöje, som varit en följd af den förra skänken, vilja vara med om att skänka litet till, om efter utredning det visat sig, att detta icke vore af afsevärd betydelse för staten och för de särskilda fall naturligtvis, der detta kunde åtminstone sägas vara af billighetshänsyn påkalladt.

Jag skall därför be att få yrka bifall till herr Sjös framställning.

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatte-
räntor.
(Forts.)*

Herr Petersson i Brystorp: Då det först blef fråga om grundskatteafskrifning, så förespäddes, att all jord skulle blifva lika beskattad. Det skulle blifva så genom att dessa hemman befriades från frälseskatt. Men nu kunna de icke få någon lindring, och således blir det icke någon lika jordbeskattning.

Man säger: dessa frälseskatteräntor hafva tillkommit genom öfverenskommelse enskilda personer emellan, och på den grund vill icke staten komma i någon mellanhand. Men sådana räntor, som staten en gång haft och derefter försålt, bortgifvit eller bortbytt och som, sedan de en gång varit förenade med hemmanet, sedermera blifvit skilda derifrån, kallas ju äfven frälseskatteräntor. Men, menade man, när då staten icke vill gifva något i det ena fallet, så bör den icke göra det i det andra heller! Men hvad skulle då staten kunna förlora på att inlösa de räntor, som den en gång sålt?

Men kommer, såsom herr Sjö påyrkat, en klar utredning till stånd, försäkrar jag, att det skall ställa sig mycket olika med de olika slagen af frälseskatteräntor.

Jag kan anföra ett exempel just från min hemtrakt. Den var till år 1820 bergslag, men upphörde då att vara det, icke därför att bönderna önskade det, utan derigenom, att kronan frantog den bergslagsrätt och förvandlade den till landslag. Den fick då bland annat landtågsgården fördubblad — landtågsgård och frälseränta är, som bekant, detsamma. År 1641 fick Finspong denna trakt der omkring i förläning från staten och 1645 erhöll den köpår. Då betalades blott half landtågsgård, men när bergslagen upphörde, ville man taga skatten dubbel. Då var det en del bönder, som vägrade att betala, och Finspongs egare lagsökte dem; han ömsom vann och ömsom tappade. Slutligen hänsköts frågan till Kongl. Maj:t, och Kongl. Maj:t förklarade, efter det att målet legat der i tre års tid, att dessa skatter icke tillhörde Finspong, utan skulle tillfalla kronan. Så lagsöktes de å nyo och blefvo föremål för administrativa åtgärder. 1869 blefvo bönderna ålagda att utbetala skatterna, men som det fans många andra hemman, som voro likställda med dessa, ålades häradskrifvaren att taga reda på hvilka de voro, och så sökte advokatfiskalsenbetet på nytt. Så fortgingo processer ända till år 1879, men hvad hände då? Jo, bönderna blefvo befriade från denna betalningsskyldighet.

Nu ställer det sig alltså der så, att i ett hemmansnummer den ene fjerdingebonden får betala, men ej den andre, ett förhållande, som väl ej kan anses rättvist. Således är det tydligt, att en undersökning är behöflig, och kommer en sådan till stånd, så tänker jag, att saken kommer att ställa sig helt annorlunda än nu.

Att herr Sjö's motion är berättigad, det kan väl ingen bestrida, som något känner till saken, men då förhållandena länge varit såsom jag nu påpekat och det fått gå på detta sätt år efter, så kan väl ingen begära, att utskottet i ett tag skulle kunna utreda förhållandet, hvartill enligt min tanke behöfves en längre tid.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Jag skall

icke uppehålla mig vid likheten eller olikheten mellan frälseskatte, skattefrälse och grundskatter, utan jag vill endast fästa mig vid ett yttrande här i denna kammare i dag, liknande ett, som redan en gång förut i år, nemligen under remissdebatten, fälts af en talare på stockholmsbanken, som sade, att vi landtmän i och med grundskatternas afskrifning erhållit en present på 135 millioner. Jag tror dock, att jag längre fram under denna riksdag skall få tillfälle att reducera denna summa något.

Jag kan ej heller gå in på att detta är en skänk, utan vill ge den en annan benämning. Jag vill kalla den en gård af rättvisa mot en samhällsklass, som under många år varit mera betungad än andra samhällsklasser. Förra året inom Första Kammaren, då vi landtmän äfven angrepos för denna stora skänk, tog jag mig friheten framhålla, att vi, oaktadt denna stora present, ändock i närvarande stund betala omkring 11 gånger bevillningen i direkta skatter till staten, då inkomsttagaren icke betalar mera än 2—3 gånger.

Ja, vi landtmän behöfva ännu många presenter, innan vi kunna blifva likställda med åtskilliga andra skattdragare här i landet.

Herr Larsson i Berga: Jag skall endast anhålla att få yttra några ord i anledning af utskottets utlåtande och särskildt med anledning af herr Anderssons i Nöbbelöf anförande derom, att det är genom en öfverenskommelse mellan säljare och köpare, som dessa frälserräntor tillkomma. Så är emellertid icke förhållandet, ty då en person eger både jorden och räntan och så säljer jorden, måste han visserligen bestämma det pris, till hvilket han försäljer densamma, men han behöfver icke i köpekontrakt och köpebref intaga någon bestämmelse om räntans belopp, ty räntan har han rätt att uppdebitera på räkning och att fordra efter de grunder, hvarefter han af staten förvärfvat densamma. Således anser jag, att det icke finnes någon rättslig grund för detta herr Anderssons yttrande, ty det har icke faktum för sig. Ränteegaren behöfver icke göra sig besvär med att i köpebref och köpekontrakt bestämma räntans storlek, ty den följer af den ränta, han hade åt sig förvärfvat.

Så är förhållandet med de räntor, som en gång varit skattefrälse, men sedermera genom en tillfällig förening af jord- och ränteeganderätt i samma hand fått namn af frälseskatte. Men denna förening må väl icke vara någon lindring för den, som är skyldig att betala dessa skatter, ty kronan har en gång fått samma ersättning för dessa räntor som för andra. Nu kan förhållandet vara sådant, att ett mantal kan vara deladt, och en af dem, som ega delar i det, kan få sin ränta inlöst, under det att två à tre andra i samma hemman icke få något.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Sjös motion.

Herr Persson i Stallerhult: I likhet med herr Andersson i Nöbbelöf skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag tror

*Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälseskatte-
räntor.
(Forts.)*

Om utredning
och förslag
ang. inlösen
till statsverket
af frälsekatte-
räntor.
(Forts.)

nemligen icke, att kammaren kan finna sig benägen att nu bifalla herr Sjö's motion, då liknande motioner förlidet år blifvit afslagna.

Att dessa frälsekatte-räntor icke följde med vid den s. k. stora afskrifningen, berodde helt enkelt på den utredning, som kammarrådet, numera generaldirektören Albert Anderson verkstälde år 1874, uti hvilken utredning han yttrar, att frälseräntor eller de, som utgå af frälsekattehemman, aldrig hafva tillhört kronan, hvarför äldre och nyare jordeböcker icke om dem lemna någon upplysning. Detta hans uttalande lades till grund för 1882 års stora skattekomité's betänkande och derjemte för den kongl. propositionen år 1885, då den första afskrifningen egde rum.

Jag tror således, att vi hafva goda skäl för vårt afslagsyrkande, då vi åberopa denna utredning, hvilken hvar och en kan läsa.

Om man nu skulle afhjelpa de påpekade missförhållandena, så är det alldeles naturligt, att man dervid måste taga i betaktande icke endast de af motionären omnämnda räntorna, utan äfven andra, ty det finnes ofantligt många och stora hemman, som hafva räntor, hvilka ingå icke till enskilda personer, utan till fromma stiftelser o. s. v., och dessa komma äfven att stå i ett undantagsförhållande, som då måste rättas. Ja, jag går så långt, att jag härmed sammanställer afgälder från afsöndrade lägenheter till stamhemman, ty hvarför skola de betala sådan afgäld; de böra väl äfven afskrifvas. Jag tänker mig ett sådant fall, då den s. k. afgälden icke står i rimligt förhållande till stamhemmanets grundskatt. Då kan icke lagstiftningen gripa in och förklara, att hela afgälden skall afskrifvas, utan endast den del, som motsvarar den afskrifna grundskatten, hvaremot den andra delen måste blifva kvarstående såsom en ränta på det afsöndrade hemmanet. Skulle man nu bifalla motionen, så borde väl äfven denna del af afgälden afskrifvas.

Herr Sjö har i sin motion framdragit i hans ögon talande exempel, men undersöker man närmare hans förslag, så skall man finna, att han der undantagit de frälseräntor, som i nyssnämnda exempel afses. Han begär en utredning för att det sedermera skall kunna åväga-bringas förslag om afskrifning, men då han anser, att denna afskrifning icke skulle ifrågakomma i de fall, der det visade sig, att för räntegifvandet icke läge till grund en öfverenskommelse mellan räntegifvare och räntetagare, har han ju undantagit från afskrifningen just de fall, som han i sina exempel berört, och der missförhållandena skulle vara så stora. Ty der beror räntegifvandet icke på en öfverenskommelse, utan på en af domstolarne afkunnad dom, utan att den handling hvarpå räntan grundar sig kunnat af räntetagaren företes.

Man bör väl tänka på saken, så att man vinner det åsyftade målet, och icke afåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvarigenom man icke uppnår hvad man afser.

Om en frälsejordegare, en hemmansegare har att betala en frälseränta till en annan och så inlöser denna frälsekatte-ränta, så att den blir förenad med jordeganderätten, så är det ju alldeles naturligt, att om de jordegare, som ha att betala sådana räntor, skola få afskrifning, äfven den, som köper räntan och förenar den med jorden, skall

få ersättning från statsverket, ty han eger den ju i alla fall; han har åtkomsthändingar å densamma.

För att förekomma en sådan afskrifning aflät Riksdagen år 1893 en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvaruti uttalades den önskan, att, då frälse- och jordeganderätten vore förenade i samma hand, den icke skulle få åtskiljas.

Denna framställning är ännu beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, och jag tror, att Riksdagen bör afvakta denna utredning och se huru saken gestaltar sig, så att man icke får betala ersättning för sådana frälseräntor, som äro förenade med jordeganderätten.

Efter den af mig nyss åberopade utredning uppgår beloppet af dessa frälse-skatte-äntor till icke mindre än $1\frac{1}{2}$ million kronor, hvar-af kammaren torde finna, att detta är en stor fråga.

Jag yrkar bifall till statsutskottets afstyrkande förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den af herr Sjö i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. b af förevarande utlåtande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets omförmälda hemställan, bifallit den af herr Sjö i ämnet väckta motion.

Omröstningen visade 136 ja mot 52 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 7.

Herr statsrådet m. m. *L. Annerstedt* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o och 3 § 10:o tryckfrihetsförordningen; samt

med förslag till lag om rätt till fiske, lag angående förändrad lydelse af 24 kap. 14 § strafflagen och lag angående förändrad lydelse af 6 och 24 §§ i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880.

De kongl. propositionerna bordlades.

Om utredning och förslag ang. inlösen till statsverket af frälse-skatte-äntor.
(Forts.)

§ 8.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo, dels ock väckt motion angående delgifning af testamente med arfvinge, som vistas å okänd ort.

§ 9.

*Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.*

Härefter företogs till behandling lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis.

I detta utlåtande hemstälde utskottet:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla,

dels att — då förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 icke innehåller bestämmelser om lösen för gravationsbevis för längre tid än 10 år, men ett gravationsbevis, för att lemna fullständig upplysning om de i en egendom gällande in-teckningar, måste upptaga, förutom de in-teckningar, som angifvas i de 10 sista årens in-teckningsprotokoll, jemväl de in-teckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egendom eller servitut, hvilka derföret allt från början af år 1876 blifvit i in-teckningsboken antecknade — i förordningen angående expeditionslösen måtte införas bestämmelser om skälig lösen för gravationsbevis, omfattande icke allenast de 10 sista åren utan jemväl derutöfver, beträffande in-teckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egendom eller servitut, tiden från 1876 års början;

dels ock att i förordningen angående expeditionslösen jemväl måtte införas bestämmelse om skälig lösen för gravationsbevis rörande jernväg.

Efter uppläsande häraf anförde

Herr Danielson: Jag skall bedja att till lagutskottet eller till dess ledamöter från denna kammare få framställa en fråga, som jag icke tycker jag fått fullkomligt svar på i denna sak.

Här anhålles nu, att man skulle hos Kongl. Maj:t begära, att Kongl. Maj:t ville gå i författning om införande af en bestämmelse i expeditionstaxan, som skulle afse att få tillstånd en skälig lösen i vissa fall för gravationsbevis i fråga. Är det nu meningen, att denna lösen skulle bestämmas, utan att Riksdagen kommer att höras öfver beloppet af densamma? Om så är, tycker jag det är mycket vanskligt, att Riksdagen skrifver i de ordalag, som här afses, då Riksdagen derigenom afsagt sig rätten att vidare yttra sig om beloppet af denna lösen. Det kan hända, att beloppet då blir sådant, att man ryggar tillbaka derför och finner det i många fall oskäligt. Jag ber derför att af någon af lagutskottets ledamöter få höra, om det verkligen är afsigten, att Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande skall få bestämma beloppet af denna lösen.

Är det så, är jag mycket tveksam om att gå med på denna skrifvelse eller detta lagutskottets utlåtande.

*Angående
lösen för vissa
slag af gra-
vationsbevis.
(Forts.)*

Herr von Krusenstjerna: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande, vill jag meddela, att nu gällande förordning angående expeditionslösen ju tillkommit utan Riksdagens hörande, och jag förmodar, att lagutskottet icke haft för afsigt, att någon framställning sedermera i ämnet skulle till Riksdagen aflåtas. Det synes ock af justitieombudsmannens utlåtande, som legat till grund för lagutskottets framställning. Hvad lagutskottet här föreslår, är, att det måtte införas bestämmelser om skälig lösen för gravationsbevis. När lagutskottet så utgår ifrån, att gravationsbevis rörande nyttjanderättsinteckningar, som äro äldre än 10 år, skulle grundas på fastighetsboken, så att man för deras utfärdande icke behöfde genomgå inteckningsprotokoll ända tillbaka till 1876, så blir en gifven följd, om denna lagutskottets uppfattning är riktig, att besvären med gravationsbevisens upprättande måste bli betydligt ringare än efter den andra uppfattningen eller att domaren skulle behöfva genomgå inteckningsprotokollen ända tillbaka till 1876, och i samma mån besväret blir mindre, bör naturligtvis lösen blifva billigare.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr Danielson: Jag är tacksam för den upplysning, som meddelats mig. Jag trodde verkligen icke, att utskottet hade för afsigt något sådant, som här framhållits. Men då ökas min tvekan än mer, ty erfarenheten har visat, hur orimligt mycket man kan få betala för ett gravationsbevis, som afser ett ganska litet hemman. Skulle det nu komma i fråga äfven en särskild betalning, hvarom man för öfrigt icke kan så noga veta, huru högt den kan komma att gå, att domaren behagar se efter, om ett hemman är besväradt med afgälder, afsöndringar eller servituter, så kan det komma att gälla rätt betydliga belopp, det kan bli alldeles för mycket till och med.

Jag tror verkligen icke, att det brådskar mer med denna fråga, än att den antingen kan återgå till lagutskottet, som då kan återkomma med en bestämdare motivering, eller ock att man kan låta hela frågan förfalla på ett år.

Jag är nemligen rädd för att nu släppa ut en fråga, afseende en beskattning, som kan komma att allt för mycket drabba de små hemmansägarene. I de orter af vårt land, der hemmansklyfningen är synnerligen långt drifven, och der i allmänhet mycket små fastigheter öfvergå genom arf eller köp, der är det ju klart, att dessa afgifter kunna bli synnerligen betungande.

Jag är således, som sagdt, rädd för att släppa ut en fråga så sväfvande som denna. Kongl. Maj:t kan ju bestämma hvilket belopp han finner skäligt, men erfarenheten har ådagalagt, hur ofantligt svårt det är att sedan få ett sådant belopp ändradt eller nedsatt.

På grund af denna min uppfattning vågar jag yrka afslag å utskottets hemställan.

Angående
lösen för vissa
slag af gra-
vationsbevis.
(Forts.)

Herr Wallmark instämde häruti.

Herr von Krusenstjerna: Herr Danielson anser, att det vore bäst, att denna fråga finge hvila, och har därför yrkat afslag å utskottets hemställan.

Jag ber då att få erinra om, hvad justitieombudsmannen uti inledningen till sin framställning här i ämnet yttrar.

Han framhåller, huru Riksdagen upprepade gånger hade sysselsatt sig med berörda fråga, och ehuru meningarna om sättet för dess lösning varit delade, hade alla erkänt och utgått från, att en förändring i det bestående borde ske. Enligt hvad justitieombudsmannen under sina embetsresor haft tillfälle inhemta, delades denna uppfattning allmänt af landets domarecorps.

Herr Danielson uttalade vidare en farhåga för, att följden af en förändring möjligen kunde bli betungande och oskäligen afgifter, hvarför det vore bättre som det nu är. Men jag vill ytterligare erinra om, att denna förordning ostridigt är föremål för Kongl. Maj:ts bestämmanderätt, hvadan således denna möjlighet skulle kunna finnas ändå, vare sig man skrifer eller icke.

Öfvergår jag nu till den framställning, som är i fråga, så kan jag icke se annat, än att justitieombudsmannens åsigt är mycket befogad. Han erinrar om, huru olika uppfattningar gjort sig gällande vid utfärdandet af gravationsbevis för nyttjanderättsinteckningar, som äro äldre än 10 år; hurusom en del domare ansett sig skyldiga att före utfärdandet af dessa bevis gå igenom inteckningsprotokollen ända tillbaka till 1876, under det att andra stannat vid fastighetsboken. Denna olikhet i uppfattning mellan domarne har, på sätt justitieombudsmannen visat, föranlett en olikhet i uppfattning dem emellan beträffande den lösen, som skall åsättas dylika gravationsbevis.

Författningen är ostridigt i detta afseende mycket otydlig, ty somliga anse, att den egentligen innehåller bestämmelser endast för gravationsbevis intill 10 år, men lemnar frågan om gravationsbevis, som skola sträcka sig längre tillbaka i tiden, alldeles obesvarad.

Nu har justitieombudsmannen kommit till den uppfattning, att i fråga om dessa nyttjanderättsinteckningar 43 § inteckningslagen vore bestämmande, då den stadgar, att anteckning uti boken är ett nödvändigt vilkor för befrielse ifrån skyldigheten att förnya inteckning, och att således hvarje inteckning af nyttjanderätt, som icke i boken uppförts, skall förnyas inom 10 år.

Deraf följer, att en fastighet besväras dels med de under de sista 10 åren, enligt hvad inteckningsprotokollen utvisa, beviljade eller förnyade inteckningar och vidare med de nyttjanderättsinteckningar, som återfinnas å fastighetens upplägg uti boken, och af detta följer vidare, att domaren skall för att utfärda gravationsbevis angående äldre nyttjanderättsinteckningar icke behöfva gå till inteckningsprotokollen för längre tid tillbaka än 10 år, utan får hålla sig till fastighetsboken.

Ett stöd för denna uppfattnings rättighet kan man, som kammaren ser af justitieombudsmannens framställning, hvilken af lagutskottet refererats, finna i den deri lemnade redogörelsen för huru denna § till-

kom. Der anföres, huru den lydde enligt lagbyråns förslag, och vidare har refererats det yttrande, dåvarande justitiestatsministern afgaf vid förslagets framläggande; och af detta framgår tydligt, att den omredigering, som då skedde på justitiestatsministerns initiativ, tillkom för att domaren vid utfärdande af gravationsbevis rörande nyttjanderättsinteckningar, äldre än 10 år, skulle ha rätt att grunda dem på fastighetsboken och icke behöfva gå tillbaka till protokollen.

Denna uppfattning måste leda till att besväret med gravationsbevisens upprättande blir mindre och att således domrarnes ersättning derför äfven bör blifva mindre än som efter den motsatta uppfattningen skulle blifva fallet. Detta är ju en bestämd förmån, och då, efter hvad lagutskottet trott sig finna, justitieombudsmannens hela lagtolkning är fullkomligt riktig, upprepar jag min framställning om bifall till lagutskottets hemställan.

Denna omfattar emellertid äfven en annan del, nemligen frågan att förordningen om expeditionslösen måtte förtydligas med afseende å lösen för gravationsbevis rörande jernväg. Här har justitieombudsmannen visat — och lagutskottet har derutinnan med honom instämt — att i detta hänseende en bestämd lucka förefinnes i nu gällande författning, som derom intet innehåller, hvilket också gifvit anledning till en så olika uppfattning hos de tre rådstufvurätter, som hafva att handlägga sådana ärenden, att, under det att *en* rådstufvurätt begränsat denna lösen till 3 kronor, en annan satt 20 kronor som maximum och den tredje till och med går utöfver denna siffra. Detta torde visa, att äfven hvad den sista delen af lagutskottets hemställan angår ett bestämdt behof af förtydligande förefinnes, och detta är för mig ett ytterligare skäl att vidhålla mitt yrkande.

Herr Danielson: Den ytterligare utredning, som lagutskottets vice ordförande nu har gifvit, kan ju i och för sig förtjena afseende, men jag tror ändock, att förhållandet är något bättre sådant det nu är. Ty om man löser ett gravationsbevis för att få se, hvilka penninginteckningar, som egentligen besvara en hemmansdel, vet man, hvad man skall betala, då det ju i detta fall är tillräckligt att genomgå protokollen för de senaste tio åren. Hvad åter beträffar bevis angående andra förhållanden, som beröra hemmanet, behöfver man nu för ett sådant i vanliga fall icke betala mera än 1 krona 50 öre, men huru hög denna afgift hädanefter skulle blifva, vet man icke. Jag tror derför, att det är bättre att bibehålla den lilla, bestämda afgift, som vi ha, än att släppa ut hela frågan i dess vidd. Ty det skulle kunna hända, att de bestämmelser, Kongl. Maj:t skulle komma att utfärda, gifve domarena rätt att taga betaldt särskildt för hvarje inteckning, som betungade en fastighet, vare sig för nyttjanderätt, rätt till undantag, afsöndring, servitut o. s. v. och då undrar jag, hvart det skulle taga vägen. Det der besväret med att i dessa fall genomgå protokollen för längre tid än tio år tillbaka tror jag icke behöfva förekomma, ty fastighetsboken gifver i detta hänseende tydligt besked.

Om lagutskottet hade kommit med en hemställan om ändring i den riktning, att för här ifrågavarande gravationsbevis särskild lösen

Angående lösen för vissa slag af gravationsbevis.
(Forts.)

Angående
lösen för vissa
slag af gra-
vationsbevis.
(Forts.)

icke borde utgå, hade jag säkerligen kunnat vara med derom. Jag tror, att detta hade varit mera rimligt, ty det lärer väl icke vara så stort besvär förenadt med att utfärda ett dylikt bevis. Men att *uppmåna* regeringen att ålägga vederbörande att i detta fall betala särskild lösen kan jag icke vara med om. Om, som sagdt, lagutskottets utlåtande hade gått i motsatt riktning, så skulle jag hafva varit utskottet tacksam.

Mer än en gång har man redan hört missbelåtenhet med dessa förhållanden uttalas. Som herrarne veta, förhåller det sig nu med denna sak på det sättet, att, sedan ett gravationsbevis angående penninginteckning blifvit utfärdadt, domaren vanligtvis å detsamma tillägger: "Derförutom besväras fastigheten af följande inteckningar: — — —". För detta tillägg kräfvcs då särskild lösen. Som det nu är stäldt, vet man emellertid, att man vanligen icke behöfver betala mer än 1 krona 50 öre, men huru det skulle gå hädanefter, är obekant.

Som herr talmannen föredragit lagutskottets hemställan i ett sammanhang, ber jag att få förtydliga mitt yrkande derhän, att jag yrkar afslag endast å första punkten, som börjar med "*dels att —*". Jag har deromt ingenting att invända mot den sista punkten, som nu emellertid torde böra på följande sätt formuleras: "*att i förordningen angående expedition-lösen måtte införas bestämmelse om skälig lösen för gravationsbevis rörande jernväg.*"

Jag anhåller således att få yrka afslag å första stycket i utskottets hemställan och bifall till det seuare med den lydelse jag nu angifvit.

Herr Hedin: De anmärkningar, som många gånger framstälts mot expeditionstaxan, hvilken af Kongl. Maj:t i administrativ väg utfärdas, ha nog varit af den beskaffenhet, att man icke kan annat än finna de betänkligheter, som uttalats mot den föredragna punkten af den talare, som nyss satte sig, vara ganska väl grundade. Om emellertid kammaren skulle vara tveksam att rent afslå den första punkten i lagutskottets hemställan, så funnes, synes det mig — jag hemställer det till öfvertänka — en annan, rätt lämplig utväg: det vore att, på sätt herr Danielson föreslagit, visserligen bifalla andra punkten, men besluta återremitterande till lagutskottet af den första för att under tiden, till dess ärendet återkommer till Andra Kammaren — förmodligen blir det godkänt, sådant det föreligger från lagutskottet, i den Första — öfvertänka och då vara beredd på att föreslå en annan formulering af första punkten i lagutskottets hemställan, sådan, att man derigenom kunde undanrödja de berättigade betänkligheter, som herr Danielson framställt, hvarefter, enligt hvad jag förmodar, en sammanjemkning mellan de båda kamrarnes beslut kunde komma till stånd.

För den händelse, att någon skulle understödja detta förslag om en återremiss, tager jag mig friheten att framställa detsamma, men jag skall naturligtvis icke besvara kammaren med någon votering derom.

Herr Danielson: Om kammaren vill gå till väga på det sätt,

som herr Hedin föreslagit, har jag ingenting deremot, blott jag kan vinna hvad jag afser, och det är ju möjligt, att detta mål lättare kan vinnas genom en återremiss. Hvarför jag icke yrkade återremiss, beror derpå, som den värde talaren sjelf antydde, att Första Kammaren förmodligen godkänner utskottets utlåtande. Det är ju möjligt, att, om ärendet återremitteras och utskottet får tillfälle att försöka en sammanjemkning, detta kan leda till ett uttalande, som går i den riktning, jag antydt. Man skulle i hvarje fall vid ärendets förnyade behandling kunna närmare formulera ett yrkande, som går åt samma håll.

Jag har, som sagdt, ingenting emot en återremiss, men för att kammaren må få tillfälle att välja mellan afslag och återremiss, skall jag dock vidhålla mitt yrkande.

Herr Lundell: Jag tror, att det vore önskvärdt, om man finge denna fråga återremitterad, ty utskottet har visserligen indirekt uttalat som sin åsigt, att lösen icke bör ökas för dessa bevis, då det är fråga om afgälder, undantag och dylikt, men utskottet säger icke detta direkt. Kunde man från lagutskottets sida få ett uttalande ungefär af denna lydelse, att då utskottet funnit, att domarenas besvär med utfärdande af dessa bevis är nästan intet, hemställas, att Kongl. Maj:t vid utfärdandet af en ny expeditionstaxa måtte bestämma, att särskild lösen för dylika bevis icke skall utgå, så komme man i en bättre ställning än nu. Ty nu förhåller det sig så, att domarena för dessa bevis taga lösen med 1 krona 50 öre, 1 krona 75, 2 kronor o. s. v. Kunde man komma till något bestämdt i detta hänseende, vore redan detta en fördel. Jag tror därför, att en återremiss vore lämplig, för att sedan en sammanjemkning må komma till stånd. Jag instämmer därför i yrkandet om återremiss till lagutskottet.

Öfverläggningen var slutad. I fråga om utskottets i första punkten gjorda hemställan hade yrkats 1:o bifall till nämnda hemställan; 2:o afslag derå; och 3:o återförvisande af ärendet i denna del till utskottet. Herr talmannen gaf propositioner å hvar och ett af dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf och sedan till kontraposition antagits yrkandet om återremiss, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i första punkten a förevarande utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Angående
lösen för vissa
slag af gra-
vationsbevis.
(Forts.)*

Vinner Nej, har kammaren återremitterat nämnda punkt till lagutskottet.

Omröstningen visade 40 ja, men 147 nej; och hade kammaren alltså fattat sitt beslut i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Utskottets hemställan i den senare punkten bifölls.

§ 10.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 117 § skiftesstadgan.

§ 11.

*Angående
tillägg till 26
§ väglagen.*

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om tillägg till 26 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Uti en af herrar *J. Nordin* i Hamnerdal och *Walter* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 95, hvilken af kammaren blifvit till lagutskottet hänvisad, hemställes, att Riksdagen måtte besluta följande tillägg till 26 eller annan § i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet:

Det ankommer på Konungens befallningshafvande att efter ansökning, och sedan jemlikt § 4 väghållningsskyldige blifvit hörda och häradsrätten afgifvit yttrande, för särskilda vägsträckningar pröfva, om, till förekommande af vägens sönderskärande, det må vara förbjudet att för tyngre hjuldon eller hjuldon afsedda för tyngre lass använda hjul af mindre än viss bredd, eller om för samma syfte andra likartade bestämmelser erfordras, samt att för ändamålet utfärda nödiga föreskrifter med föreläggande af vite, der så finnes skäligt.

Enligt denna § förfallna viten skola ingå till distriktets vägkassa.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Nordin* i Hamnerdal begärde ordet och yttrade: Jag kan icke annat än beklaga, att lagutskottet afstyrkt min föreliggande motion. Jag gör det ej så mycket för min egen del, ty jag är icke betungad med några utgifter för vägars underhåll, som icke fast mer för de många, i synnerhet på sina ställen i Norrland, hvilka verkligen få vidkännas dryga kostnader derigenom, att huru tunga lass som helst få forslas på lastvagnar med smala hjulringar. Man tänke sig hvartill det leder, att en forman har rätt att på hjuldon med hjulringar af endast $1\frac{1}{2}$ tums bredd frakta bördor af ända till 100, ja, öfver 100 lispunds vikt. De stackars bönder, som äro skyldige att underhålla de vägar, hvarå sådana fordon forslas fram, få derigenom vidkännas så oerhörda kostnader, att det ej är mer än billigt, att, för lindring i dessa kostnader, tillägg i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet göres i den rigtning, att Kongl. Maj:ts befallnings-

hafvande, efter ansökning och sedan de väghållningsskyldige blifvit hörda och häradsrätten afgifvit yttrande, må ega rätt att vidtaga åtgärder till förekommande af vägars sönderskärande.

Utskottet yttrar först, att utskottet ej kan finna, "att en lagändring i den af motionärerna angifna riktning, hvilken innebure införandet i svenska väglagstiftningen af en för densamma hittills alldeles främmande princip, skulle under nuvarande förhållanden vara lämplig. Och utskottet befarar, att densamma skulle för dem, som komme att deraf beröras, medföra kostnader och olägenheter, vida öfverstigande de möjliga fördelar, som deraf skulle beredas." Jag deremot kan hvarken inse, att begäran om införande af en ny princip i väglagstiftningen, då denna princip visat sig vara af behovet påkallad, är orimlig, ej heller att den bort utgöra något giltigt skäl för utskottet att afstyrka motionen, utan snarare tvärtom. Och hvad kostnaderna beträffar, föreställer jag mig, att utskottet tänkt sig, att de "komme att gå öfver all reson". Så blifver likväl ej förhållandet. Då en liknande lag antogs för Nordre Thronhjems amt i Norge, gjorde sig der samma farhågor gällande i afseende på kostnaderna för ändring af hjulringarne å åkdonen, men det befans vid lagens tillämpning, att kostnaderna för dem, som af lagen berördes, blefvo ringa, ty endast jernskenor på hjulringarne behöfde utsträckas till den föreskrifna bredden. Jag tycker därför, att, då behovet af den af mig föreslagna lagförändringen visat sig synnerligen stort i Norrland och framför allt i det landskap, Jemtland, som jag bäst känner till, och då syftet med densamma är särdeles rimligt samt några öfvergrepp derigenom icke behöfva befaras, kammaren bör bifalla motionen. Jag kan åtminstone icke finna, att denna lagförändring komme att göra intrång på någons rätt. Ty om en församling eller kommun önskade begagna sig af lagen, finge Kongl. Maj:ts befallningshafvande först domsrätt i denna sak, sedan den hört de väghållningsskyldiges tankar och häradsrätten öfver ansökningen afgifvit yttrande.

Vidare yttrar utskottet: "Härtill kommer, att ett antagande af motionärernas förslag skulle kunna leda derhän, att en person, som t. ex. hade att med tyngre lass färdas öfver flera väghållningsdistrikt, blefve nödsakad att, för undvikande af straffpåföljd, för vissa delar deraf begagna hjul af annan beskaffenhet än dem, som under öfriga delen af vägen vore tillåtna." Nå, det är väl sant, att i vissa delar af vårt land sådana förhållanden kunna göra sig gällande, som utskottet här berört, men i andra delar af landet alldeles icke. Jag kan därför icke finna, att detta är något skäl för att afslå motionen.

Då jag emellertid ej varit i tillfälle att på lämplig tid för utskottet angifva de önskemål, som i denna fråga gjort sig gällande inom min valkrets, beder jag att i protokollet få intagna de uppmaningar om att verka för nu ifrågavarande lagförändring, som jag derifrån erhållit från icke mindre än tio kommuner, äfvensom af ett af tre länsmän i frågan gemensamt afgifvet utlåtande.

Jag anhåller för öfrigt om bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)

Protokoll, fördt vid hällen kommunalstämma med Alanäs sockens
väghållningskyldige i Alanäs sockenstuga den 8 december
1895.

§ 1.

S. D. Efter skedd pålysning sammanträdde väghållningsskyldige inom Alanäs kommun för att uttala sig i fråga, huruvida ej något kunde åtgöras för att i någon mån minska det allt för tyngande sommarvägunderhållet inom länet och hvilket underhålls dyrbarhet till största delen beror af den stora varutrafik, som bedrifves synnerligen till länets norra socknar, och uttalade stämman såsom sin åsigt, att enda möjligheten till en förbättring härutinnan vore, om i lag större bredd å hjulringarne på fordonen, i förhållande till forans tyngd, kunde föreskrifvas; och beslöts att till riksdagsmannen herr J. Nordin i Hammerdal uttala denna kommunens önskan och att han vid kommande riksdag måtte framlägga motion i ämnet.

Att justera protokollet utsågos inspektoren Ivar Sundeman och handlanden Olof Johansson i Alanäset.

Som ofvan
Per Mickelsson.

Justeradt:
Ivar Sundeman.
Ol. Johansson.

Uppläst i Alanäs kyrka den 15 december 1895

af *I. P. Hörnfeldt,*
v. Komminister.

Rätt afskrifvet betygas af
Per Mickelsson.
Kommunalstämmans ordförande.

Utdrag af protokoll, fördt uti extra kommunalstämma med
Laxsjö församling den 8 december 1895.

§ 1.

S. D. På derom gjord begäran, har kommunalstämma till denna dag utlysts för att höra socknemännen, om de vore villiga och ansåge skäl vara att hos valkretsens riksdagsman, J. Nordin i Hammerdal, göra framställning om motions väckande vid nästa riksdag om i lag stadgad föreskrift, att hjulringar och skenor å lastvagnar och kärror, afsedda för forsling af lass på allmänna landsvägar, böra hålla minst 10 cm. bredd.

Sedan ärendet framstälts, uppstod derom en liflig diskussion,

hvarunder enhälligt uttalades den åsigten, att de smala hjulringar, som nu allmänt begagnas å lassfordon, lätt skära ned i vägbanan, hvarigenom djupa hjulspår uppkomma, i hvilka vatten vid regnväder samlas och upplöser väggruset till den grad, att inom jemförelsevis kort tid rätt hårda och väl grusade vägar förvandlas till en enda lermassa med djupa pölar, hvarigenom vägarne bli i det närmaste ofarbara, till stor ansträngning och plåga såväl för formän som dragare.

Dessutom framhölls och lades särskild vikt på den ökade kostnad, som för de ändå nog betungade väghållningsskyldige af denna orsak tillskyndas en kostnad, som med tiden blir allt odrägligare till följd af den sig alltjemt ökande trafiken.

Då nu socknemännen vore fast öfvertygade om, att en lag i ofvannämde syfte skulle i väsentlig mån underlätta väghållningen, hvarom man egde erfarenhet från Norge, der sådan lagbestämmelse redan är införd, samt att man ock derigenom skulle blifva förskonad från att åse och äfven själf nödgas göra sig mången gång rent af skyldig till djurplågeri, så ville de enhälligt, och med uttalande af sin lifliga önskan om framgång deraf genom öfversändande af detta protokollsutdrag, vördsamt anmoda herr riksdagsmannen J. Nordin, att vid kommande riksdag afgifva motion i syfte att erhålla en lag om hjulringars bredd å fordon, afsedda för forsling af lass å allmänna vägar.

Som ofvan
Lars Nilsson,
Ordförande.

Uppläst och justerad:

Kjel Pahlsson.

Kjel Olofsson.

Uppläst uti Laxsjö kyrka den 15 december 1895 af

Edv. R. Nydahl.

Rigtigheten häraf bestyrkes af

Lars Nilsson,
Kommunalstämmans ordförande.

Utdrag af protokoll, fördt vid kommunalstämman med Näskotts sockens röstberättigade medlemmar söndagen den 8 december 1895.

§ 2.

Enär underhållet af våra landsvägar sommartiden i afsevärd grad försvåras derigenom, att ingen lagbestämmelse finnes om minsta tillåtna bredd å hjulringarne vid körslor af tyngre lass, uttalade sig de närvarande enhälligt för önskvärdenheten af en lag härom samt beslöto att

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)

till sin riksdagman, herr J. Nordin, ingå med anhållan, att, efter utredning af frågan, i riksdagen väcka motion om begränsning af dessa de vägfarandes rättigheter att oafsedt lassens tyngd använda kördon med smala hjulringar.

Sockenstugan som ofvan

Magnus Faxén,
Stämmans ordförande.

Justeradt:

Lars Jonson

Nils Person.

Rätt transsumeradt betygar

Magnus Faxén.

Utdrag af protokollet, hållet vid sammanträde med Ströms sockens vägbyggnadsskyldige i dess sockenstuga den 8 december 1895.

S. D. Efter derom skedd pålysning, sammanträdde kommunens vägbyggnadsskyldige för att höras och uttala sin åsigt rörande väckt förslag om åstadkommande af en lag för Jemtlands län om hjulringars bredd å lastvagnar, som begagnas i och för varutransport å allmänna landsvägen sommartiden, till exempel i likhet med hvad derom finnes stadgadt i vårt grannrike Norge. Stämman yttrade, att som vägunderhållet sommartiden blir för hvarje år allt mer och mer kostbart, så vore allmän önskan, att en sådan lag kunde komma till stånd, nemligen: att hvarje lasskörare eller forbonde åläggas vid böter att hafva 8 å 10 centimeter breda hjulringar på sina lastvagnar eller i förhållande till forans tyngd, hvilket i betydlig mån skulle underlätta det kostbara vägunderhållet.

Stämman beslutade att uppdraga åt ortens riksdagsman att vid nästa riksdag söka verka för åstadkommande af en sådan lag, för hvilket ändamål utdrag af detta protokoll skulle honom meddelas.

Att justera detta protokoll utsågos J. U. Holm och Olof Andersson i Hillsand.

Som ofvan

A. Rosenberg.

Justeradt:

J. U. Holm.

Olof Andersson.

Kungjordt i Ströms kyrka den 15 december 1895 af

O. N. Wagenius.

Rätt utdraget; betygar.

A. Rosenberg.

Kommunalstämmans ordförande.

Utdrag af protokoll vid kommunalstämma med Frostvikens socknemän å Gäddede den 15 decemher 1895.

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts)

§ 2.

Med erfarenhet af de alltjemt ökade, för många jordbrukare ruinerande årliga utskylderna, hvartill i första rummet må räknas oerhörda kostnader för underhållet sommartiden af de allmänna vägarne inom Jemtland, samt med kännedom om den lättnad norrmännen i Nordre Trondhjems amt förstått att praktiskt bereda sig i detta afseende genom att i öfverensstämmelse med sina väglagar fastställa "Regler för bruk af körredskap på samtliga allmänna vägarne inom nordre Thronhjems Amt"; och fullt förvissade, att enahanda regler gällande för Jemtland ovilkorligen skulle komma att medföra de största fördelar, beslöto stämmans väghållningsskyldige enhälligt att medelst utdrag af detta protokoll till herr riksdagsmannen i Andra Kammaren förr norra Jemtland J. Nordin i Hammerdal göra framställning om väckande vid 1896 år riksdag af motion om stadgande af lag inom provinsen Jemtland för bruket af fordon sommartid på dess allmänna vägar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvan berörde regler för nordre Thronhjems Amt, eller sålunda att

1:o för forslande af lass intill 700 kilogramms vikt per axel hjulringarnas bredd å fordonet bör vara minst 8 cm.,

2:o för forslande af lass, som är tyngre än 700 kilogram pr axel, bör hjulringarnas bredd å fordonet hålla minst 10 cm.

3:o från bestämmelsen i första punkten undantagas körslor för eget behof, när lassets vikt icke öfverskrider 350 kilogram pr axel, samt för inforsling af årsväxten;

4:o bruk af körredskap, hvarvid lasset eller något deraf eller någon del af fordonet släpar på vägbanan, förbjudes.

Som ofvan

O. D. Hanson,

Ordförande.

Justeradt:

L. Sillström.

J. Lidström.

Rätt utdraget; betygar

ex officio

O. D. Hanson.

Utdrag af protokollet, hållet vid extra kommunalstämma med Gäxsjö församling den 15 december 1895.

§ 2.

Enligt pålysningen hade kommunens väghållningsskyldige att öfverägga och besluta om åtgärders vidtagande för att möjliggöra under-

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)

hållet sommartiden af de allmänna vägarna inom tingslaget, då vid den diskusion, som föregick beslutet, utan meningsskiljaktighet uttalades behovet af sådana lagbestämmelser för detta land, särskildt norra Sverige, som en lång följd af år tillämpats i vårt grannland Norge, nemligen att följbredder å hjulringarna på lassåtkon skall vara lämpad efter lassens tyngd. Och som försök gjorts med motioners väckande uti länets landsting, utan att medföra önskad resultat af anledning det frågan legat utom landstingets befogenhet, enades de i frågan röstberättigade om att ingå till ortens riksdagsman herr J. Nordin med begäran, det han ville vid förstkommande riksdag väcka motion i ofvannämnda syfte, och skulle denna begäran ske genom tillställande af utdrag af detta protokoll.

§ 3.

Landstingsmannen Ab. Öhrberg i Gåxsjö och hemmansegaren J. Nyström i Brattåsen valdes att justera detta protokoll.

Som ofvan
Erik Pehrsson.
Ordförande.

Justeradt:
A. Öhrberg.
J. Nyström.

Uppläst i H:dals kyrka sönd. d. 22 december 1895 af Hamberg.

Rätt utdraget betygar
Erik Pehrsson.

Utdrag ur protokoll vid lagligen utlyst ordinarie kommunalstämma
i Föllinge sockenstuga 27 december 1895.

§ 10.

När man har klart för sig de oerhörda utgifter, sommarunderhållet af våra landsvägar årligen förorsakar de vägunderhållningsskyldige, och man vet, att tunga lass forslade på fordon med smala hjulringar i ofantligt stor grad söndergräfvit och förstört våra vägar, har man tänkt sig att, om en lag härstädes likasom i Norge stiftades, som föreskrefve ett bestämmande af hjulringarnes bredd i förhållande till lassets tyngd, detta skulle i betydlig mån återverka på sommarvägunderhållet.

Då fråga framstälts, att till riksdagsmannen i Andra Kammaren herr skolläraren J. Nordin i Hammerdal ingå med anhållan, att han i nämnda syfte frambure en motion vid nästinstundande riksdag, god-

kände stämman enhälligt detta förslag, och skulle utdrag af detta protokoll till herr riksdagsman J. Nordin öfversändas.

*Angående
tillägg till 26
& väglagen.
(Forts.)*

Ur det justerade och i kyrkan 1 januari 1896 upplästa protokollet
Rätt utdraget betygar

Föllinge 2 januari 1896.

Ex officio

Ph. Mitander.

Kommunalstämmans ordförande.

Utdrag ur protokollet vid ordinarie kommunalstämma i Kyrkås
den 27 december 1895.

§ 4.

Vid öfverläggning, om en lag vore nödvändig och önskvärd, som bestämmer hjulringarnes bredd å lastvagnar, uttalades allmänt den åsigt, att under nuvarande förhållanden, med de brukliga smala hjulringarna, och den stora trafiken särskildt under höst och vår, är det förenadt med stora kostnader, och nästan omöjligt, att hålla vägarne i någorlunda trafikabelt skick.

På grund deraf anser stämman det *nödvändigt*, att en lag, exempelvis som i Norge, med det första kommer till stånd för provinsen Jemtland, som bestämmer hjulringarnas bredd å lastvagnar, till lättnad för vägunderhållningsskyldige.

Och beslöts, att utdrag af protokollet skulle genom undertecknad, stämmans ordförande, tillställas riksdagsmannen J. Nordin i Hammerdal, med anhållan, att motion måtte afgifvas vid kommande riksdag i här-
ofvan angifvet syfte.

Rätt utdraget intygar

Kyrkås den 28 december 1895

J. Jönsson.

Stämmans ordförande.

Utdrag af protokollet vid ordinarie kommunalstämma i Hammerdals sockenstuga fredagen den 27 december 1895.

§ 6.

Med hänsyn till den stora varutransporten efter allmänna landsvägen från Östersund upp till Ström, hvilken snart sagdt omöjliggör att

Angående
 tillägg till 26
 § väglagen.
 (Forts.)

för en rimlig kostnad kunna underhålla vägen, sommartiden, i farbart skick, uttalade stämman enhälligt som sin önskan, att, i likhet med hvad i Norge är infördt, äfven hos oss en lag komme till stånd, hvarigenom hjulringarnes bredd å lastvagnar blefve bestämd i förhållande till lassets tyngd, och att vår riksdagsman vid instundande riksdag ville väcka motion i detta syfte, för hvilket ändamål utdrag af detta protokoll skulle på ordförandens försorg tillställas honom.

§ 9.

Att justera detta protokoll valdes Jonas Danielsson i Mo och Per Svensson å Prestgården.

Som ofvan
Olof Svensson.

Justeradt:

Jonas Danielsson.

Per Svensson.

Uppläst från predikostolen i Hamnerdals kyrka den 29 december 1895 af Fm.

Rätt utdraget betygar

Olof Svensson.
 Kommunalstämmans ordförande.

Utdrag ur protokoll, fördt vid hällen extra kommunalstämma i Hotagens sockenstuga den 19 januari 1896.

S. D. — — — — —

§ 2.

Med kännedom om de oerhörda kostnader, som sommarunderhållet af allmänna landsvägar årligen förorsakar de underhållsskyldige, och fullt öfvertygad om att dessa kostnader i betydlig mån skulle minskas, om hjulringarnes bredd å lastvagnar bestämdes i förhållande till lassets tyngd, ungefär som i Norge, beslöts och på derom väckt förslag efter slutad öfverläggning, framstald proposition, att till riksdagsmannen herr J. Nordin i Hamnerdal ingå med begäran om att vid nästinstundande riksdag väcka motion om behöflig lag i berörda syfte, hvarför utdrag häraf, att såsom sådan begäran gälla, öfversändes till bemälda herr J. Nordin.

Ur det justerade protokollet rätt uttaget betygar

Hotagen den 20 januari 1896

G. Eriksson
 Kommunalstämmans ordförande.

Till herr riksdagsmannen J. Nordin.

Då underteckande, länsmän i Hammerdals tingslag af herr riksdagsmannens valkrets, erhållit kännedom om att herr riksdagsmannen till innevarande Riksdag ämnar motionera i ändamål om bestämmelse i lag af viss bredd af hjulskenor å lassåkdon, vilja vi härmed tacksamt erkänna motionens högst behjertansvärda syfte samt sluta oss till socknarnes i herr riksdagsmannens valkrets uttalanden under tillönskan af framgång.

Hammerdal den 24 januari 1896.

Joh. Gärden,
länsman i Ströms distrikt.

Alfr. Carlsson,
länsman i Frostvikens
distrikt.

Karl Blax,
t. f. länsman i
Hammerdals distrikt.

*Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)*

Herr Nilsson i Skärhus anförde: Herr talman, mina herrar! Inom utskottet fans icke någon meningsskiljaktighet i afseende på frågan, om den nu föreliggande motionen borde afslås eller icke. Ty vi voro alla eniga om, att det skulle leda till rena orimligheter att i lagen intaga sådana bestämmelser som dem, motionärerna föreslå. Man skulle ju, om motionen bifölles, komma derhän, att en person, som med lass måste färdas öfver flera väghållningsdistrikt, kunde blifva tvungen att byta om hjul på sitt åkdon för att undvika att komma i kollision med lagen. På grund af de skäl, som utskottet framställt, af hvilka jag här nu omnämnt ett, skall jag därför be att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Brystorp: Att bifalla denna motion tror jag skulle vara att gå tillbaka i stället för att gå framåt. På den senare tiden har man ju sökt göra hjuldonen så lätta som möjligt för att skona dragarne; men genom ett bifall till motionen skulle man ju föreskrifva, att hjuldonen skulle göras tyngre. Och dessutom skulle man — såsom i betänkandet blifvit framhållet — kanske äfven blifva nödsakad att vara försedd med flere sorters hjul till samma vagn. Jag tror därför det icke är skäl att bifalla dylika motioner. I år är det nu blott fråga om hjulen; men ett annat år kan det komma en motion om att man icke får färdas med hästar, hvilkas tyngd öfverstiger den eller den vigten; ty då vägarne äro lösa, kunna de också förstöras af tunga hästar. Jag skall därför be att få yrka afslag å motionen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, och propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Skedde föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 11, i anledning

Angående
tillägg till 26
§ väglagen.
(Forts.)

af väckt motion om tillägg till 35 och 53 §§ i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 125, hemstälde herr *J. Andersson* i Öhrstorp, att Riksdagen för sin del skulle besluta ett tillägg till 35 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 af följande lydelse:

Nämndeman, som biträder vid vägsyn, tillgodonjuter dagarfvode enligt 5 klassen i gällande resereglemente samt skjutsersättning beräknad efter lega för en häst för hvarje kilometer väg, som besigtigats; samt ett nytt moment till 53 § i samma lag så lydande:
vägsyningskostnader.

Uti föreliggande utlåtande hemstälde emellertid utskottet, att ifrågasvarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Andersson i Öhrstorp yttrade: Med kännedom om det ökade besvär, som genom den nya väglagen blifvit lagdt på nämndemännen vid vägsyn, trodde jag mig hafva skäl till den framställning jag gjort om ersättning åt dem. Men då jag nu finner, att lagutskottet så enhälligt afstyrkt min motion härom, att icke en enda af dess ledamöter reserverat sig, skall jag icke göra något yrkande. Det förefaller mig likväl något besynnerligt, att utskottet säger, att, om nämndemännen skulle erhålla ersättning för biträde vid vägsyn, detta skulle kunna för de väghållningsskyldige medföra ganska afsevärda kostnader; under det att man deremot icke anser, att kostnaderna äro afsevärda, då de få bäras af nämndemännen sjelfva. Detta är ett resonnement, som jag ej kan förstå.

Vidare tyckes det, som om lagutskottet hölle så strängt på den principen, att kommunala förtroendeuppdrag böra fullgöras utan ersättning. Jag föreställer mig dock, att man långt före detta öfvergifvit den principen, hvilket man ju lätt kan finna, om man ser på resereglementet och dess bestämmelser. Jag skall emellertid, som sagdt, icke göra något yrkande; men jag finner det ganska orimligt, att nämndemännen skola fortfarande hafva de ökade skyldigheter, som väghållningsbesvären nu medföra, utan någon som helst ersättning.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Slutligen föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om sådan ändring i gällande konkurslag, att borgenär förhindras att genom uppgifvande af oriktig fordran utöfva obehörigt inflytande på konkursförvaltningen.

§ 14.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *S. J. Boëthius*, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 218, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för åvägbringande af en läroverksreform.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 218, begärdes på bordet och bordlades.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende;

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande bestämmelser rörande förräntandet af Hjelmare kanal- och slussverks reparationsfond; och

n:o 21, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *P. Nilsson* i Tönnersa under 11 dagar från och med den 19 dennes;

herr *O. G. Erikson* i Öfra Odensvi under 2 dagar från och med den 17 dennes;

herr *H. Holmlin* under 10 dagar från och med den 19 dennes;

herr *P. Andreasson* under 10 dagar från och med den 19 dennes;

herr *C. G. Bäckgren* under 6 dagar från och med den 17 dennes;

herr *C. A. Carlsson* under 10 dagar från och med den 19 dennes;

herr *H. Andersson* i Nöbbelöf under 8 dagar från och med den 18 dennes;

herr *A. G. Anderson* i Himmelsby under 4 dagar från och med den 17 dennes; och

herr *A. Olsson* i Mårdäng 5 dagar från och med den 18 dennes.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes klockan 1,35 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 18 februari.

Klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 dennes.

§ 2.

Angående
Kongl. Maj:ts
proposition om
ändring i 2 §
4:o och 3 §
10:o tryck-
frihetsförord-
ningen.

Vid föredragning för remiss till vederbörligt utskott af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o och 3 § 10:o tryckfrihetsförordningen begärdes ordet af

Herr Hedin, som yttrade: Det är fägningsamt att förnimma, att denna kongl. proposition icke är kontraserad af den nuvarande chefen för justitiedepartementet, utan af hans företrädare, hvilken här torde hafva funnit en konvenabel afslutning på sin politiska bana, då han gjort sig till ansvarig utgifvare af ett förslag till grundlagsförändring, redigeradt af — chefen för generalstaben. Det skulle hafva varit önskvärdt, att den nye chefen för justitiedepartementet hade varit i tillfälle att förhindra tramläggandet af denna proposition för Riksdagen, äfven om hans åtgärd i detta afseende kommit så sent, att man fått uppoffra tryckningskostnaden; ty den är i sjelfva verket uppoffrad i alla fall. Det här först föreslagna tillägget till 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen kommer nemligen aldrig att blifva svensk grundlag, enär det aldrig kommer att finnas en Andra Kammarens majoritet, som är i stånd att votera en sådan bestämmelse. Äfven om mot all förmodan omständigheterna skulle så foga sig, att förslaget i denna del blefve oförändradt antaget till hvilande, därför att många tycka som så, att denna preliminära åtgärd betyder ingenting, i ty att den till ingenting förbinder, så kommer förslaget i alla fall att afslås vid nästa riksdag. Om sålunda ett ytterligare uppskof på tre år — jag säger tre år, under antagande att icke någon upplösning af Andra Kammaren skulle mellankomma — häraf blir följden, så kommer ansvaret för detta — hvilket jag icke anser vara betänkligt alls — att uteslutande drabba regeringen, som icke för att preparera denna reform begagnat sig af de två första riksdagarne under denna valperiod, utan dröjt till den sista riksdagen i perioden, för att då framlägga ett förslag, om hvars oantaglighet regeringen kunnat få upplysning genom att vända sig till hvem som helst, som har den ringaste förmåga att bedöma innebörden af en presslagsbestämmelse.

Jag säger, herr talman, att det föreslagna första tillägget till § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen aldrig kommer att blifva svensk grundlag, och jag skall tala om hvarför. Det är därför, att detta tillägg

auktoriserar ett absolut och oinskränkt godtycke att förhemliga alla sådana handlingar, som på något sätt, i någon mån, med någon uttolkningskonst kunna sägas beröra försvarsverket, förhemliga dem, så snart några vederbörande finna, att *de* äro bäst betjenta med att dessa handlingar varda undandragna allmänhetens kännedom och den offentliga kritiken. Man skall, så snart man vet med sig, att man förehar något, som icke tål dagens ljus, eller när man är sinnad att begå någonting sådant, hafva den allra enklaste utväg, nemligen att blott af Kongl. Maj:t utverka ett påbud: från och med i morgon skola äfven de och de handlingarna eller det och det slags handlingar eller de och de grupperna af handlingar varda undandragna offentligheten, enär deras offentliggörande föregåfves kunna skada rikets säkerhet. När Kongl. Maj:t utfärdat ett sådant påbud, finnes icke någon instans att vädja till emot den myndighet eller embetsman, som förvägrat mig att utbekomma den handling, jag åstundar, och ingen invändning hjälper, att offentliggörandet af den handling, som jag begär, men som förvägras mig, icke i någon för människotanke fattbar mån skulle kunna skada rikets säkerhet, om det också skulle skada *deras* säkerhet, deras trefnad och ro, ja, deras missbruk, hvilka olagligt eller eljest på ett oförvarligt sätt handterat någonting till "försvarsverkets" stora område hörande ärende. Det blir då, herr talman, en gyllene tid för alla sådana missbruk, som endast kunna riktigt väl trifvas i djupa mörkret.

Ingenting kan emellertid i sjelfva verket vara mera skadligt för försvarsverket och sålunda äfven just för rikets säkerhet, i den mån denna säkerhet är af försvarsverket beroende, än denna qväfvande tystnad, till hvilken man här vill skaffa sig en utväg.

Med en sådan bestämmelse, som den här i 2 § 4 mom. föreslagna, kunna och utom allt tvifvel *skola* sådana aftal, som de i fjol till stort antal afslutna med intendenturtjenstemän om kronoleveranser — aftal, hvilka man ju nu efteråt försöker i någon mån urskulda dermed, att de påkallats af *en för Riksdagen dold krigsrustningsbrådska* — sådana aftal skola, säger jag, med hjälp af denna grundlagsparagraf blifva förhemligade för Riksdagens statsutskott och konstitutionsutskott, för Riksdagens enskilda ledamöter, för statsrevisionen och för allmänheten samt undgå pressens kritik. Man skall då blifva i tillfälle att med ända till 2 års fängelse hugna den, som offentliggör en handling, hvilken utvisar, att på någon af rikets fästningar nedlagts mycket penningar för att bygga ett värn, der öppningarne äro för små och kanonerna för stora. Det är alldeles säkert, att man skall finna det för rikets säkerhet vådligt, att denna sak kommer till allmänhetens kännedom. För min del anser jag visserligen, att det är högst nyttigt, att allmänheten får kännedom om sådana saker, men i detta hänseende kommer krigsstyrelsen alltid att hafva en alldeles motsatt mening mot min. För min del tror jag också, att kammaren skulle finna ritigare, att man förskonade dem, som talade om saken, från de 2 årens fängelsestraff och i stället låte detta straff drabba den, som gjort sig skyldig till eländet.

För öfrigt, herr talman, tillåter jag mig att göra den anmärkningen, att vid en tidpunkt, då Gillingledden har blifvit namnet på en af

*Angående
Kongl. Maj:ts
proposition om
ändring i 2 §
4:o och 3 §
10:o tryck-
frihetsförord-
ningen.
(Forts.)*

Angående
Kongl. Maj:ts
proposition om
ändring i 2 §
4:o och 3 §
10:o tryck-
frihetsförord-
ningen.
(Forts.)

dagens största märkvärdigheter, det icke är genom en inskränkning af tryckfriheten, det icke är genom att skaffa sig ett nytt vapen emot offentligheten, som man bör söka visa sitt intresse att tillgodose rikets säkerhet, utan åtgärderna böra riktas emot ett annat håll. Det är icke den svenska pressen, som har föranledt, främjat eller öfversett med det, som nu sedan en följd af år hvar enda sommar omtalats: att främmande fartyg ostördt få anställa alla möjliga slags undersökningar uti vissa af Sveriges skärgårdar. Och detta är något, som ej kommer att hindras derigenom, att denna paragraf i tryckfrihetsförordningen blir ändrad, och genom att man får möjlighet att afvisa mig, då jag infinner mig i arméförvaltningen och anhåller att få se åtskilliga handlingar der.

Så som detta första tillägg är redigeradt, är det alldeles uppenbart för hvar och en, som läser det, att Kongl. Maj:t derigenom skulle auktoriseras att slag i slag utfärda det ena förbudet efter det andra, att hoppa det ena förhelligandet på det andra. Det kan blifva en sådan förbudslagstiftning, fortsatt, såsom fransmännen säga, *à jet continu*. Det bör vara påtagligt, tänker jag, för någon hvar, att det för en krigsförvaltning, som har eller kan få åtskilligt, som den önskar att undandraga offentlighetens ljus och en obehvämlig kritik, bör blifva lätt att oupphörligen, gång på gång af Kongl. Maj:t utverka nya påbud, som skydda den eller den speciella handlingen eller den eller den speciella gruppen af handlingar.

Vi hafva ju här temligen mycken erfarenhet om, huruledes kommandomålens kategori har kunnat faktiskt utvidgas vida utöfver allt hvad man från början rimligen har kunnat tänka sig såsom hörande derunder. Det torde därför kanhända icke vara ur vägen att besinna, att det är allt för möjligt, att — utom hvad jag redan anfört — det föreslagna momentets lydelse, när allt kommer till allt, icke ens skall anses innebära något hinder för Kongl. Maj:t att *i kommandoväg* utfärda dessa påbud, hvilket vill säga att i kommandoväg till väsentlig del taga bort den nu gällande svenska tryckfriheten.

Nej, här behöfvas mycket noggranna specifikationer, för den händelse att man ej vill gå att med öppna ögon uppoffra *den* tryckfrihet, som för kritiken af försvarsverkets handhafvande och derigenom också för rikets verkliga trygghet är oundgänglig. De, som något känna till tryckfrihetens historia i vårt land i detta århundrade, veta, hvad vi hafva detta 4:e moment att tacka för; jag menar den utförliga, precisa uppräknings utaf hvad man har rätt att trycka, den utförliga och precisa uppräknings utaf hvad som från tryckfrihetsregeln är undantaget. De veta, att det måhända icke i våra grundlagar finnes en enda bestämmelse, som för enskildes frihet, för enskildes rätt och för det allmänna bästa är mera värd än just denna. Visserligen påstår chefen, jag menar nu lyckligtvis före detta chefen för justitiedepartementet — det är å sidan 8 — att en specifikation svårigen är möjlig. Men att den påstådda svårigheten skulle vara liktydig med omöjlighet, det har han icke visat, icke ens gjort försök att visa, ja, det har han i sjelfva verket icke ens påstått, ty då skulle uttrycket lyda annorlunda. Och går man från föredragandens egen utlåtelse till hans stora

auktoritet, generalstabschefen, så skall man af hans yttrande, för så vidt det finnes här någorlunda fullständigt och korrekt återgifvet, finna, att han — generalstabschefen — icke har talat ett ord om att det finnes ens någon svårighet att göra denna specifikation. Han erinrar nemligen blott derom, att det af general Leijonhufvud år 1893 i hans motion använda uttrycket "mobiliseringsplaner och dithörande handlingar rörande försvarsverket" icke är fullt tillfredsställande, icke är tillräckligt, utan att det behöfver utvidgas, ty, säger han, det finnes handlingar, som icke strängt taget komma under rubriken "dithörande handlingar" — d. v. s. hörande till mobiliseringsplaner — men som dock böra hållas hemliga "såsom exempelvis de på en allmän försvarsplan grundade och enligt olika förutsättningar redan i fred upprättade planerna för härens strategiska uppmarsch, hvilkas genomförande berörde många olika myndigheter". Nå väl, i Herrans namn, så lägg då till detta, så att det blir klart, att äfven de handlingar, som strängt taget icke falla under det af general Leijonhufvud använda uttrycket "dithörande handlingar" blifva undantagna från offentligheten. Detta är sannerligen icke så konstigt. Större vanskligheter har menskligheten löst under sin vandring här i denna jemmerdalen, och det kan därför vara skäl att åtminstone försöka. Hittills har icke ens något försök blifvit gjordt.

Det är endast på det vilkoret — detta är fullkomligt otvifvelaktigt — som utsigt finnes för att en grundlagsbestämmelse i det syfte, som här behöfves, kan varda antagen om ett år härefter. Men om så icke sker, därför att man förnyar spelet från år 1893, så bär regeringen ansvaret. Nu tror jag visserligen, att regeringen finner detta ansvar ganska lätt att bära, det vill med andra ord säga, herr talman, att regeringen sjelf finner, att en grundlagsförändring i denna del icke är synnerligen nödig. Ty huru eljest förklara, att, sedan den hade framlagt en proposition år 1887, hvilken i följd af Andra Kammarens hemförlofvande då icke kunde komma under behandling, den sedermera dröjt ända till år 1896, innan den förnyat förslaget?

Vidare anfördes icke. Kammaren beslöt öfverlemlna den ifrågasvarande kongl. propositionen tillika med det i anledning af densamma nu afgifna yttrande till konstitutionsutskottet.

Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till fiske, lag angående förändrad lydelse af 24 kap. 14 § strafflagen och lag angående förändrad lydelse af 6 och 24 §§ i förordningen om jord-egares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880, som härefter föredrogs, hänvisades till lagutskottet.

§ 3.

Efter föredragning vidare af herr *S. J. Boëthius'* motion, n:o 218 hänvisades densamma till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3, 4, 18, 19, 20 och 21.

*Angående
Kongl. Maj:ts
proposition om
ändring i 2 §§
4:o och 5 §§
10:o tryck-
frihetsförord-
ningen.
(Forts.)*

§ 5.

Härefter afgåfvos nya motioner af:
herr *P. G. E. Poignant*, n:o 219, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande delning af Hernösands stift; och
herr *O. Walter*, n:o 220, angående skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om viss ändring i 10 § af gällande landshöfdingeinstruktion. Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:
herr *O. W. Lindh* under 3 dagar från och med den 19 dennes,
” *C. E. Johansson* i Berga under 5 dagar från och med den 21 dennes,
och ” *O. Walter* under 14 dagar från och med den 20 dennes.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående villkoren för försäljning af bränvin.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarrens ledamöter åtskildes kl. 2,59 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.